

őta hanyatlani kezd, a színházat egészen megtöltötte. Mind a darab, mind a zene szerzőjét kihitták.

Jan. 13. „A nagyidai cigányok.“ Szigligeti 3 felvonásos népszínműve. Jan. 14. „Becsületlenség.“ Szerlem és örökség. Egy felvonásos eredeti vígjáték. Ez este Sárközy Ferenc nézenetársasága is föllépett, díj nélkül. Előadott darabjai sok élet nyújtottak a közönségnek.

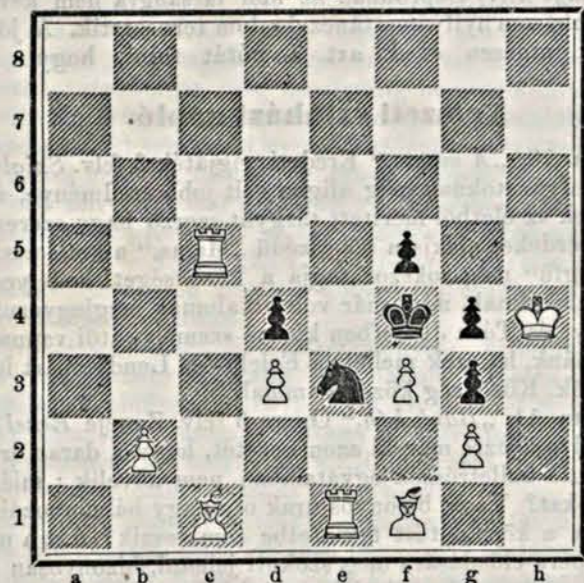
Jan. 15. Műkedvelők fölléptél: „O nem feltétlen.“ „Egy csésze tea.“ „Özeveg és proletár.“ Mind egy felvonásos vígjátékok.

Jan. 16. „Vándormadár.“ Eredeti népszínmű 3 felv. Irta Almási Tihomér. Báró Jósika Kálmán és Bertalanffy urak mint vendégek.

SAKKJÁTÉK.

108-ik sz. feladvány. — Pollay Móricztól (Kolozsvárott).

Sötét.

Világos.

Világos indul, s 3-ik lépésre matot mond.

18. sz. játszma. — Hirschfeld P. és Willberg között.

Egy csinos játszma került kezre, mely, bár Sötét részéről a korrekcióját nék ép nem példányképe; mindamellett érdekes kimenetele miatt olvasóink figyelmét is megérdemli.

Világos (Hirschfeld). Sötét (Willberg). 1) e2-e4... e7-e5 2) Hg1-f3... d7-d6 3) Philidorok, a mult század legerősebb játékosának kedvencz védelmi húzása; azért az ily kezdetű játszmát Philidor-megnyitásnak nevezik. 4) d2-d4... Hb8-e6 5) Ff1-e4... h7-h6 A nagyon óvakodó gyenge játékosok ez időelőtti húzással akarják magukat biztosítani Hf3-g5, vagy Fc1-g5 lépés ellen, s ezáltal rendszeren időt veszítenek.

Világos (Hirschfeld). Sötét (Willberg). 5) d4-e5... Fc8-g4 6) Barmivel ütötte volna vissza Sötét az e5 gyalogot, kölcsönös ütőegyes után Sötét egy gyaloggal nagyobb vesztésén maradt. 6) Hb1-c3... Hc6-e5 7) Hf3-e5... Fg4-d1: Sötétnek hibás játékát Világos, a Vezér földobásával kitünő szípen használta föl, s két lépésre matot adott: 8) Fc4-f7:†... Ke8-e7 9) Hc3-d5†

A 103-ik számú feladvány megfejtése.

(Szerző lépései szerint.)

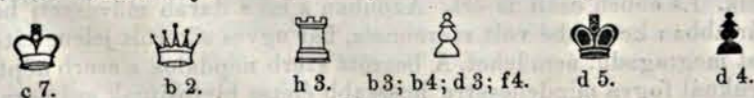
Világos. Sötét. 1) Vd1-h5 Hd6-e4:A) 2) He5-c6† Ke7-d6 3) Vh5-d5† Kd6-d5: 4) Vd7-d5†

Sajnáljuk, hogy e szép feladvány véletlenül He5-c6† első lépésre folytonos sakk-adással is megfejtethető.

Helyesen fejtették meg. Veszprémben: Fülöp József. — Nagyváradon: báró Meszóna István. — Pesten: Cselkó György. — Alsó-Dabason: Metelka Béla. — Kis-Kőrösön: Sárkány János. — Berhidán: K-y. — Szombathelyen: Kupai. — Kővágó-Órósán: Gold Samu. — Bor-Ujvárosban: Kovács Lajos. — Kis-Tapolcsányon: Büttner Géza. — Gyula-Fehérvárott: Horváth Lajos. — Sarkadon: Nagy Lajos. — Pászton: Kovács Zsigmond (a 102. is). — T. Abdon: Weisz Adolf. — Keskemén: Horváth György. — Parabulyban: Rothfeld József. — Kis-Szálláson: Puszták fia. Rövid értesítések. Pászti: K. Zs. és Sz. E. A 106. sz. f. beküldött oldalsádn nem Hb5-d6, hanem Hb5-a8 a helyes védelem. — Emilnek: Sorait kérjük.

Közöljük a kezdők számára adott feladványok megfejtésének első lépéseit. Az egészet adni, a feladványok könnyúsége miatt, úgy tartjuk, felesleges. A VI = B d 6 e 6, a VII = V f 1 - b 1, a VIII = B a 6 - e 6 †, a IX = V h 1 - h 6 első lépésekre fejthető meg. Hogy a gyengébbekről sem feledkezünk meg, ime újra közlünk egy két lépéses feladványt:

X. sz. feladvány. — Pollay Móricztól (Kolozsvárott).

Világos indul, s 2-ik lépésre matot mond.

Kiadó-tulajdonos Heckenast Gusztáv. — Nyomatja Landerer és Heckenast, egyetem-utca 4. szám alatt. Pesten 1862.

Szerkesztői mondanivaló.

5936. Sárospatak. M. Gy. A „magyar nyelvemlék“-re még nem került a sor. Így tárgy közlemények nagy számmal vannak fókunkban; adandó alkalommal nem kerülend el figyelmünk. — Az „estély“ tagjainak szives üdvözlötünk; a barátságos kíváncsiságot igen nagyra becsüljük. Ha ön megírja címét, szivesen szolgálunk egy photographiával. Másikép nem látjuk módját, daczára ön ékesesszóló okoskodásának.

5937. Mezőtúr. Szakmát nem szabhatunk a távolba. Itt a középponti érdekek közül könnyebb volna kihalászni egyetmást — de akkor itt kellene lenni. Bizzuk a dolgot a munkás szellem saját sugallatára, a felvett jelszó szerint: „tintam et calumum pro redactore nostro!“

5938. Hányan voltak! Jól mondja; de most nem lehet ily összeadási problémákba ereszkednünk. Tudni fogja ön, miért.

5939. T. Roff. K. L. Hogy ne fogadnánk el negyedévi előfizetést? — A könyvmegrendelések sziveskedjék annak idejében Heckenast G. könyvkiadó-hivatalába címezni, s megemlíteni a czélt — hiszszük, hogy ott kellő tekintettel lesznek ön ohajtsáira.

5940. Kis-Várda. F. J. Ily hangu „kurrendálások“ a hivatalos lapok hivatalos értesítőjébe tartoznak.

5941. Csongrád. S. A. Nagy kár volna, azzal vesztegetni az időt, hogy a felett versengjünk, ki tett legelsőben indítványt, Pusztaszert illetőleg? Ugyis csak valami 25 év múlva kerül rá a sor igazán. A keskeméti polgárok érdeméből az nem von le semmit, hogy ön előbb szólalt fel e tárgyban. Különböző ez utóbbi körülmény csak azért nem volt felemeltve lapunkban, mert nem tudtuk, miután azon lapot, melyben ama felhívás megjelent, sohasem látjuk. Kívánatos, hogy versenygés nélkül, összetett vállakkal mozdítsuk elő az ügyet, ha majd rá kerül a sor.

5942. H.-M.-Vasarhely. Sz. F. Nem tudjuk megérteni egymást. „Imre király“ az öné. A lap fél évre meg van rendelve Debrecezenbe. Ára tudvalevő.

5943. Gyula. Sz. L. Örömmel olvastuk szives sorait s a népdalokat. Szeretjük, ha ezek régi nagy mestere is újra megszólal, s szeretni fogja a közönség is. A levél másik részében tett ajánlatot szivesen elfogadjuk s ön segédkezését kérjük. A képet jó volna mielőbb birtunk.

5944. Uzd. F. L. A kívánt számot, ha még van belőle, szivesen elküldi kiadóhivatalunk. A viz- és tüzelélenes mázról azóta újabb adatok nem birunk.

5945. Hanva. Köszönet a jeles küldeményért. Azonban meg vagyunk irva, — Jónást elnyelte a csethal. Majd máskor tán kedvezőbben fúj a szél.

5946. Losonc. Innen nem régebben levelet vettünk egy oltárkép tárgyában. Midőn az irományt a kellő tudomászerzés végett egy festésbarátunkhoz átküldtük, utközben nyomtalanul eltévedt. Azon sziveségre kérjük az illetőt, hogy e tárgyban új levelet intézzen hozzánk.

5947. Pozsony. Dr. B. L. Kérjük a folytatást. A két lap meg van rendelve.

HETI NAPTÁR.

Table with columns for dates and events. Includes dates like Jan. 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25 and corresponding events or names.

TARTALOM.

Báró Wenckheim Béla (arckép). Szathmári Károly. — Kapardi ur. Vida József. — Szolnok védelme (1552). (Folytatás). P. Szathmári Károly. — Képek a hazai népeletről. XIV. (képpel). — Szent-Pétervárott. — A hegedű. — Egyveleg. — Tárház: Hogyan élünk? — Egyház és iskola. — Ipar, gazdaság, kereskedés. — Közintézetek, egyletek. — Közlekedés. — Mi újság? — Nemzeti színházi napló. — Budai népszínház. — Sakkjáték. — Szerkesztői mondanivaló. — Heti naptár.

Megjelent, és a Vasárnapi Ujság kiadó-hivatalában s Róth Mór könyvkereskedésében kapható:

„A magyar akademia palota tervei“ egy nagy fényképészeti műlapon.

Az eredeti tervek után készitő SIMONYI ANTAL.

Ára 2 forint.

E valóban díszes kiállítású műlap Stüler A. berlini építész elfogadott tervén kívül a többi pályázók, u. m. Henszlmann, Ferstel, Szkalnitsky és Klentze építészek terveit is hozza. A magyar közönség, mely a palota ügyéhez oly hazafiai áldozatkészséggel járult, bizonyára érdekekkel fogja szemlélni e művet, s ez kellő magyarázattal s irányadóul is szolgálанд azon viták megértéséhez, melyek napjainkban a hírlapok hasábjain az akademiai palota ügyében oly bőven folynak. Alulírt szerkesztőség örvendő, hogy ily jelesen sikerült és aránylag olcsó műlapha hívhatja fel olvasói figyelmét. Mint már kijelentettük, az egész jövedelem a palota építési költségének javára fog fordittatni.

A Vasárnapi Ujság szerkesztősége.

Felölös szerkesztő Pákh Albert: (lak. magyar-utca 1. sz.)

4-ik szám.

Kilenczedik évi folyam.

Pest, január 26-án 1862.

A Vasárnapi Ujság hetenkint egyszer nagy negyedrétben 1 1/2 iven jelenik meg. Előfizetési díj Buda-Pesten házhoz küldve vagy postal uton külön a Vasárnapi Ujságra félre 3 ft., a Politikai Ujdonságokkal együtt 5 ft. újpénzben. — Az előfizetési díj a Vasárnapi Ujság kiadó-hivatalához (Pest, egyetem-utca 4. szám) bérmentve utasítandó. (Szerkesztőségi szállás: magyar-utca 1. szám.)

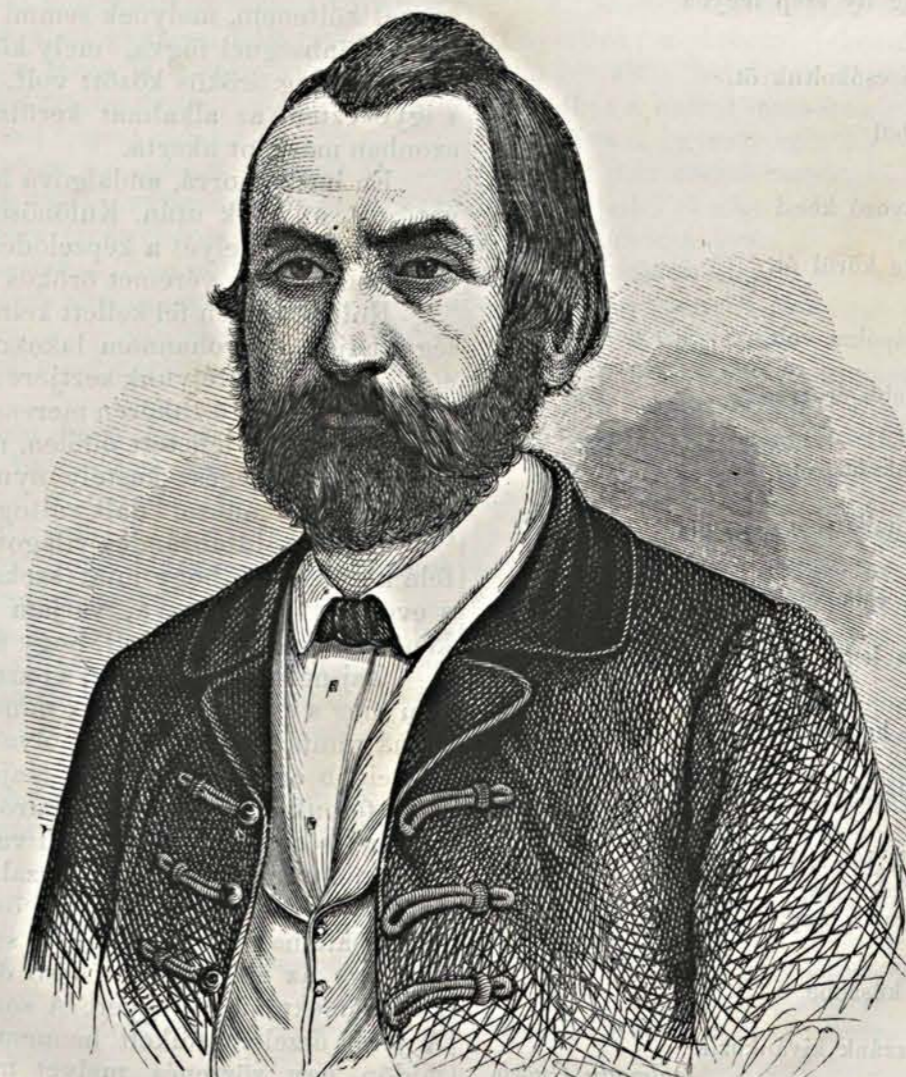
Rónay Jácint.

Több ízben közzéték lapjaink egész jegyzékét azon külföldön élő hazánkfianak, kik a katonai pályán tüntették ki magukat, vagy az élet más terén vívtak ki maguknak becsületet és biztos léte. Vannak többen, kiknek neve ama jegyzékben nem olvasható, s köztök olyanok, kik a magyar névnek a tudományos pályán szereznek érvényt és elismerést.

Ilyen a többi között 10 év óta Angliában élő tudós honfitársunk, kinek arcvonásaival itt találkoznak olvasóink, kik igen természetesen fogják találni, hogy végre e jeles férfiú tudományos érdemeinek méltatására is találtunk egy lapot.

Rónay Jácint, született Székesfehérvárott 1814., május 13-án, jómódú polgári szüléktől. Az elemi tanodákat és gimnáziumi tanfolyamot születése helyén és Esztergomban kitünő szorgalommal végezte. — 1831. okt. 30-án a pannonhegyi benedekiek rendjébe lépett. 1839. jul. 20-án pappá szenteltetett.

Mind elmethetéseinek, mind tudomány-szeretetének már növendékkorában kitünő jeleit adta. Ámbár gyakori szembajban szenvedett, külön magánlakba vonulva, kedvencz tanulmányaiában buvárkodni meg nem szűnt. A pusztán álló kisdud czella falain még talán ma is olvashatók írónnal följegyzett szellemű versei, melyekben részint honfíú forró érzelmeit ömledeztette, részint bús panaszra fakada, hogy szemfájásai miatt minden idejét és erejét olvasásnak nem szentelheti. Mindazáltal a pesti kir. egyetemnél bölcsészettudori koszorut érdemelt ki, s mint olyan a győri főpáti lyceumban a szerzet növendékeit a bölcsészeti tudományokban 1848-dik évig folytonosan oktatta. Tanári előadása igen kellemes, világos, s mondhatni gyönyörködtető vala. —

RÓNAY JÁCINT.

+ 1889.

Átalán vidám, nyájas kedélye és finom műveltsége által minden társaságnak kedvence lön. — Mint ügyes rajzoló szintén több ízben tüntette ki magát. Nagy hajlama s képessége volt a zenére is. Csekély jövedelméből válogatott könyvgyűjteményt tudaszszerezni. A ki szerény szerzetesszobájába lépett, első tekintetre észre kellett vennie a csinos rendet és finom ízlést, butorzatain, képein, könyvtarán stb.

Irodalmi hivatásának már ez idő alatt is szép jeleit adta. Ez időben jelentek meg: „Jellemisme“ és „Mutatóvány a tapasztalati lélektan köréből“ című munkái: később a győri „Hazánk“ című

lapban a „Koponya-isme“ című művét adta ki, mely azonban az „Élet története“ című művével együtt, a közzétett nagy eseményeknél fogva, akkor külön meg nem jelenhetett, s most is kiadóra vár. Nagyonbbszerű munkássága azonban az 1848. év eseményei után kezdődött, melyek számos hazánkfiaival együtt Rónayt arra kényszerítették, hogy a külföldi polgára legyen. Az 1849 ki világsi nagy napok után a hortobágyi tanácsok éldegélt 1850. május végeig, mely idő alatt egy, a m. Akademia által kitzűött jutalomkérdésre egy „lélektani rendszert“ dolgozott ki, mely most is meg van kéziratai között. A nevezett időben Hortobágy vidékétől elbucszván, a Kárpát vidékén keresztül Poroszországba, innen Hamburgba, majd Brüsszelbe s innen 1850. július végén Londonba ment, hol azóta állandóan tartózkodik, s hol írói munkássága teljes erejében fejlett ki, bár élelmét a magántanítás fáradságos munkája által kelle keresnie.

Londonban léte első éveiben „Mér, sáncz-, ut- és hidtan“ című munkákat írt s néhány hónapon keresztül előadta.

matematikai tudományokat, s adott leczkéket a rajzolásban; irt azon kívül tanítványai számára magyar nyelvtant angol nyelven, s görög nyelvtant angol nyelven. Szabad idejét mindenkor kedvenc lélektani s földtani dolgozatainak szentelé. 1860-ban itt Pesten jelent meg egy jeles munkája: „A tűzmadó bölcs.“ Egressy Gábor volt „Szinházi lapjában“ részletesen közölte „Kean Edmund, angol színész életrajzát“, mely most szintén új kiadót érdemelne meg. Évek óta több hazai lapnak szorgalmas levelezője. Többi között ő közölte a „Pesti Naplóban“ a „török-angol diplomatiái levelezést.“ Körösi Csoma Sándor hátrahagyott irataiból, egyes adatokat, és Csoma keletindiai sirjának photographiai rajzát is neki köszönhetjük, valamint külföldre menekült több nevezetes hazánkfi életé viszontagságait is ő közölte a M. Sajtóban.

Mint magántanító több előkelő angol családnál leczkéket adott a felsőbb tudományokból, s többeket a magyar nyelvre is megtanított, mint p. o. a duszgazdag Southerland hercegnőt, ki férje társaságában mult évben hazánkat is meglátogató. Több magyar munkát és hírlapi cikket lefordított angol nyelvre Bonaparte Lucian Lajos számára, kit a magyar nyelvre is tanított. Mindezek mellett számos cikket irt az angol lapokba hazánk ügyeinek ismeretése-re, miután számára a nagyhatalmu „Times“ hasábjai is megnyitáltak. A tanítás terhes munkája mellett felhaznált minden pillanatot, melyben hazánknak használhatott, s elismeréssel mondjuk ki, hogy a magyar értelmi és tudományos hírének méltó képviselőjét tiszteljük benne.

Mindezek befejezésül szabad legyen azon kérdést tennünk, hogy azon férfi, a ki honától megválva, egyedül maga erejére és keresményére hagyva, az irodalmi téren oly szép eredményeket volt képes felmutatni, mennyire vihette volna szorgalmával itthon természetesebb, gondtalanabb körülmények között? Mint működhetett volna a magyar Akademia tudományos körében, melynek 1847-ben ő is tagja lett?

Ohajtjuk, hogy ez is mielőbb megtörténhessék!

Hugom az oltárnál.

Föltettük a menyasszonykoszorút
Hugomnak fejére.
És azt mondtuk, mindig ily szép legyen
Egész életébe.

A kocsi várt . . . sorba csókoltuk őt,
És azt mondtuk neki:
Hogy az élet édességeiből
Ne fogjjon soha ki.

Aztán elment . . . a távozó kocsi
Port vert maga mögött,
Mely a napon ugy vette körül őt,
Mint aranyfényű köd.

A hegytetőn egy kis kápolna volt,
Ott állt meg a menet.
Hogy onnan még közelebb érezze
Magához az eget.

Az oltárnál körülállottuk őt
Komolyan, nesztelen.
A nagy csendben nem hallatszott egyéb,
Mint a szó: szeretem!

Megható és ünnepélyes vala
A rövid pillanat,
Halk susogás tölté be a leget
Szárnyalása alatt.

A mi imánk keresett-e hangot?
S a zajt az okozá?
Vagy az áldás esője susogott
Szép csöndesen alá?

Akármelyik volt, annyit jól tudok,
Hogy üdv szállott belénk;
Szemeinkből kért sugarat a nap,
A mikor kimenénk.

Mögöttünk a kápolna küszöbe
Gyorsan bezárula,
Mert ugy látszott, hozzánk kívánczok
Mindegyik angyala!

Dalmady Gyűző.

Szolnok védelme. (1552.)

(Történeti beszély.)

P. SZATHMÁRY KÁROLYTÓL.

(Folytatás)

IV.

— Ime öcsém, sorsomban az Istennek még e földön lakoltató büntetését látod. Nem panaszkodhatom; én e sorsot teljesen kiérdemeltem. Nem titkolom el; szolgáljon az tanulságul neked és talán másoknak is, életem ugy is hasonló rövidségü a kéréséhez, mely a napot nem éli túl.

— Én veled halok.

— Azt nem szabad tenned. Mig hasznomra és a haza hasznára lehetett volna halálod, nem gátoltalak; most nincs egyébről szó, miút egy rettentő eskü beváltásáról, melyet én a hazának és királynak tevék s melyet beváltani köteles vagyok, mely alól engem senki sem oldhat fel. De halld tovább s vésd jól emlékeztettedbe, a mit tölem hallasz.

Ezelőtt mintegy husz évvel virágzó ifju voltam, mint te most, nem ismerve, nem tudva, mit jelent a szerelem. Édes anyám, kinek porait is áldom, szigorú, zárdai természetű, de egyszersmind kegyes asszonság volt, kinek házábanál menhelyet talált az üldözött, kebelén anyát az árva. Házábanál a belső szolgálatot leginkább oly árva leánykák tették, kiknek szülői az utóbbi török háborukban veszték el.

Ezek közül egy, *Ilona* nevű, mintája lehetett volna az ártatlan szépségnek, szelidségnek, valóságos ibolya, melyre midőn a bokrok árnyában elrejtőzik, csak szaga után ismerni reá. Ő is csak erényei, háladatossága, munkássága és áldozatkészsége által tünt fel.

Hosszasabban tartózkodván egyideig anyám közelében, szinte lehetetlen volt, hogy nekem e gyönyörű gyermek fel ne tűnjék. Az először kitörő szerelmi hev egész örültségével belé szerettem. Nyájas tekintetéből, vagy lesütött szeméből, ha az enyémmel találkozott, könnyen felismerhetem, hogy ő sem idegen hozzám, de annyira ártatlan volt, hogy angyali vonzalomnál ez tovább nem ment s ugy látszék, hogy reá nézve az oly titok, melyről gondolkoznia, fájdalmat épen nem okoz.

Sok ideig tusakodtam, ha nem vétek-e e gyermekben oly érzelmeket költenem, melynek semmi becsületes alapja nem lehet, azon rangkülönségnél fogva, mely közte a vagyontalan árva és közötte a gazdag örökös között volt. Beláttam, hogy ez embertelenség s igyekeztem az alkalmat kerülni. Egy szerencsétlen véletlenség azonban másként akarta.

Én buskomorrá, andalgóvá lettem. Jó anyám, hasztalan tapogatózott az okok után. Különösen álmaim végképen elváltak rabolva s annak helyét a képzelődés ezer változó ábránddal pótolta, mely lelkemet és véretem örökös lázban tartá.

Holdas éjeken fel kellett kelmem, hogy dagadó szívemnek friss léget adjak, s kirohannom lakosztályomból, melynek egyik folyosója épen várkastélyunk kertjére nyílt s ott a százados hársak alatt vagy a csendes tó tükörén merengve órákat töltöttem el.

Az idő tul lehetett éjjelen, midőn egy izben így a várkertbe lementem. Az egész kastély nyugodtan aludt, míg a fülemile is csak halk szakadozott dalt váltogatott társával már.

A teli hold ábrándos világot vetett a kerti tó tükörére s én e felé közeledtem, hogy mint szokásom volt, kis lélekvesztőbe ülve s evezővel játszadozva, várjam be azt a pillanatot, mig szívem, képzeletem annyira kihül, hogy álmod remélhetek.

Zaj nélkül közeledtem a parthoz, de egyszerre döbbenve álltam meg s eszembe jutottak mindazon tündéres mesék, melyeket a tavak nimfái és szirénjeiről olvastam vagy hallottam. A tó tükörén előbb egy sötét árnyat, majd egy gyönyörű termetű nőt láttam felbukni, kinek hovállairól, aranyhaja és ezüst vizeszöppek tündéresen omlottak alá. Ifju vagy; megfejtethetőnek találod, hogy e látománytól nehéz volt elszaladnom, lekötve álltam ott és az ábrándot zemeim csak hamar összekötheték a valóval. *Ilona* volt az, álmaimnak megújuló képe, szerelmemem. Az ártatlan teremtés fürdőre az éjnek csak e késő óráját szokta felhasználni, hogy a kémszemektől óva legyen. A sors másként akarta. Habszontam . . . A jobb érzelmek fölkeltem bennem s épen vissza akartam vonulni, midőn, egy zörrenés, melyet megfordulásom okozott, figyelmét arra vonta, felismert s egy sikoltással a víz alá bukott.

A tó nem volt ugyan mély, de voltak egyes helyei, melyek uszni nem tudóra nézve veszélyesek lehettek s utójára is a kedves fő nem akart többé felbukkanni, talán ájulása, talán azon óvatosság miatt, hogy fel ne ismerjem.

Szóval azon egyetlennek élete, kit a földön legjobban szerettem, veszályban volt s nekem nem lehetett haboznom. Villámként csaptam a habok közé s a következő pillanatban ájult kedvesem terhével siettem a part felé . . . E perczek óta nem tudok tetemről számolni. Egy luzas örület fogta el egész lelkemet; körülöttem láng csapott fel, melyből csak akkor éreztem magamat kijózanodva, midőn *Ilonát* szétszórt hajjal és ruháit felragadva a kert fái között zokogva eltűnni láttam! . . . Örültséghez hasonló érzelmekkel rohantam fel szobámba s elkövettem vétkeim miatt zokogva rágtam párnámat . . . Reggelre kelve, mindenütt kerestem őt. Lábaihoz akartam borulni, boconátát kérni s vétkeimért örök fogadással tenni jóvá . . . Hasztalan! *Ilona* sehol sem volt. Azon zavar, melyet ezen rögtön eltűnés okozott, teheté, hogy az én lelki feldultságomat nem vették észre. Ilonáról pedig, miután tudva volt, hogy néha éjjel a tóra járt fürödni s ruhája pár darabját a parton találták meg, a közhit az volt, hogy a vízbe fult, bár holt testére sehol sem tudtak reá akadni.

Én a leány előbbi hazája iránt tudakozódtam s elindultam, hogy felkeresem. Anyám igen méltányolta e „kegyes“ szándékot s örömezt egyezett felfedezési utamba.

Egyetlen hü cselédemtől követve azon elpusztult falu felé tartottam, melyet a török, midőn *Ilona* szüleit rablánczra fűzte, felégette és pusztán hagyott.

Elperzselt fák, csonka falak között néhány nádkunyhó állt ott, hova a csodálatos módon megszabadultak visszatértek. Hova is menekülhettek volna más helyre a földön-futók?

Ezen hirtelen összerótt kunyhók legnyomorultabbja előtt találtam fel *Ilonát*. Nem tett szemrehányást, hogy jövőtétönkre tettem s azon egyetlen kincset, mit a föld számára fenahagyott, elraboltam. Lángoló szerelem gyult benne irántam. Könnyű áldozat volt, tehettem vele, a mit akartam.

Egy közelebbi alföldi városba vittem s ott türethető helyzetet biztosítottam számára; aztán haza siettem; harci hírek szárnyaltak s anyám aggódhatott egyetlen fia után.

Haza siettem, azon hazug hírrel, hogy *Ilonát* nem találtuk meg. Az öreg *Pál*, ki által *Ilonával* közlekedtem, hibebe volt, hogy sem eláruljon. Egy és más ürügy alatt gyakran felkerestem kedvesemet; kihez most már egy más láncz is kötött: *anya voltam*; atyja egy gyönyörű fiúcskának, kit midőn egykor *Ilona* látogatására mentem, anyja repeső örömmel hozott elém.

A öreg *Pál* untig feddett, hogy az egészet fel kell fednem szüleim előtt s törvényes házasság által jóvátennem. De én gyöngye voltam. S hinnéd-e öcsém? Anyám szemrehányó tekintetétől inkább féltem, mint atyám kitörő természetű haragjától.

Azonban a körülmények mind sürgösbekké váltak. Atyám okvetlenül házassítani akart, *Ilona* pedig sürgetett, hogy gondoskodjam biztosításukról, mert az ellenség portyázói azon a vidéken kóborolnak.

Megindultam, azon szándékkal, hogy *Ilonával* magamat összeveskettetem s magammal hozva bemutatam családomat szüleimnek, vonjam bár ez által a legnagyobb haragot fejemre.

Az ellenség jöttének híre mind erősebb volt; *Pál* gazdámval éjjel nappal utaztunk. Végre egy holdvilágos éjjel közeledtünk azon hely felé, mely titkos földi boldóságomat rejté.

Még a várost körítő erdőben voltunk, midőn szívemet kínos szorongás fogta el. Előttünk a láthatár szélén felfellobbanó pir kezdett terjengeni, gonosz sejtelmeim valósulni látszóttak; lovam minden pillanatban jobban jobban érzé a sürgető sarkantyú tüskéit.

Egyszerre feltáruult előttünk a vidék; de ez borzalmunkat még jobban igazolá. Az egész város már már hamvadó lángtengerben uszott.

Elordítottam magamat, mint kölykevesztett oroszlán, s anélkül, hogy több gondolatot cseréltünk volna egymással, hű öreg szolgálommal együtt vágattunk, a mint csak tudtunk, torony irányában.

Lovamról egyenesen egy megcsontított holttestre hullottam, melynek vonásaiban *Ilonára* ismertem!

Hogy meddig feküdtem itt eszméletlenül, nem tudom; az

öreg *Pál*, félve a még visszatérhető ellenségtől, az erdőbe vonszolt s ott tértem ujra magamhoz.

Visszatértünk, a halottat, vagy talán halottakat eltemetni; egy fűrtöt vágtam le a szerencsétlen áldozat hajából, melyet máig keblemen hordozok; gyermekem hulláját sehol sem találtuk, vagy teljesen elégett, vagy magával vitte az ellenség.

Ime öcsém, ez volt az én első szerelmem története. Zugolóhatom-e a sors ellen, hogy most akként büntetett, mint a hogy én egykor mással bántam? Nekem ugy látszik, hogy mennyre és pokorra kevés szükségünk van. A nyalánk elrontja fogait; a dorbézoló egészségét s a büns halálfélelemekkel van büntetve még a földön.

— De van-e aztán az erénynek is épen ily jutalma?

— Bizonyosan öcsém; csak reá kell várni; előbb utóbb megjön s meg van adva, ha egyébben nem, a nyugodt kedélyben . . . De hallgassunk csak! . . . Mintha a törökök reggeli imáját hallanám! . . . Valóban az . . . El van intézve minden?

— El bátyám.

— Lovaink leszurva, hadszereink elégetve?

— Az udvaron füstölög máglyájok.

— A szakállast a kapu elébe vonattad?

— Ott van.

— Embereink a kapu előtt? El vannak készölve a halálra?

— Egytől egyig.

— Ugy legyen irgalmas az Isten lelkünknek; hozzáfoghatunk az utolsó munkához. Te pedig öcsém eredj és légy örző szelleme szerencsétlen családomnak. Mint atyád szerettelek mindig, vedd atyai áldásomat hát, és siess a rejtekuhra, mig nem késő! Isten veled!

A magyar történelemnek annyi dicsőt és annyi szenvedést ért muzsája feljegyezte, mi történt ezen emlékezetes napon.

Az ostromló sereg a máglya felszálló füstjéből, a vár zajtalanságából s a falak néptelenségéből gyanítani kezdé már a dolgot.

Tapasztalatai voltak. Lippát és Salgót ekként hagyák oda a hűtelen, idegen szellemű örök.

Egyenesen a főkapunak rohantak. Nyitva találták, a mint reményllették; a dobogó lebecsátva, a szárnyak hátravetve. De a kapu ive alatt hatalmas ágyutörök ásított reájok, mely a legelő rohanókat a hidról lesöpörte.

De csak egyszer volt reá idő, hogy kisüssék. A következő pillanatban már ezres csapatokban rohantak fel a jancsárok; elől a lofarkas jellel ékeskedő basák, kik vetekedve törtek a könnyűnek tartott ragadmányra.

De Szolnok kapuja sohasem volt szűkebb, mint most. Halommal állott a rohanók holtteste a védők előtt kik félrevertve a tölcseéres nehéz fegyvereket, melyeket nehéz szerkezetöknél fogva csak is egyszer tölthettek meg, most óriások számára készült kétkézi pallosokat s csatacsillagokat vettek elő s volt oly pillanat, midőn egész tömeget visszazoritottak a dobogóról.

De végre ha minden tíz támadó után egy védő esett is el, mégis a kisebb számnak kellett elfogynia; s a jó öreg *Mihály* bátya, a hű *Pista* és *Julcsa*, ki midőn kedvese vesztét látta, maga is könnyű kardot ragadott fel, ott veszték el egyenként a parancsnok körül, ki lankadó karokkal bár, még egyre emelgeté az aranyenyelű, de aczeltüskéjű csatacsillagot, melynek minden ütése egy életet oltá ki.

Végre lövészek jöttek s *Nyáry* több helyen, bár nem halálosan találva, hanyatlani kezdett. Egy néger, megkerülve őt, már nyakán mérte kigyóalaku jatagánját, midőn egy hátulról intézett iszonyu csapásra a négerfőnyáry lábaihoz gurult.

— Te vagy, Gábor öcsém? Miért jöttél vissza ide a bizonyos halálba?

— Hagyhattam-e bátyámat ily állapotban? Aztán mit keresek én már az életben? Mondja *Pekry* s fehér lobogóját fenyegetőleg rázta, mintha egy egész segédcsapattal érkezett volna.

Most száz nyil egyszerre röpült a küzdőkre s több sebből vérezve, mondhadni, egyszerre rogytak hű vitézek holttestére; mindkettőjüket elboritá a ledől lobogó szemfedője.

Diadalmámmal vonult be Achmed és Ali serge; bámulva

számíták meg a néhány halottat, kiknek halálát annyi véren szerzik meg.

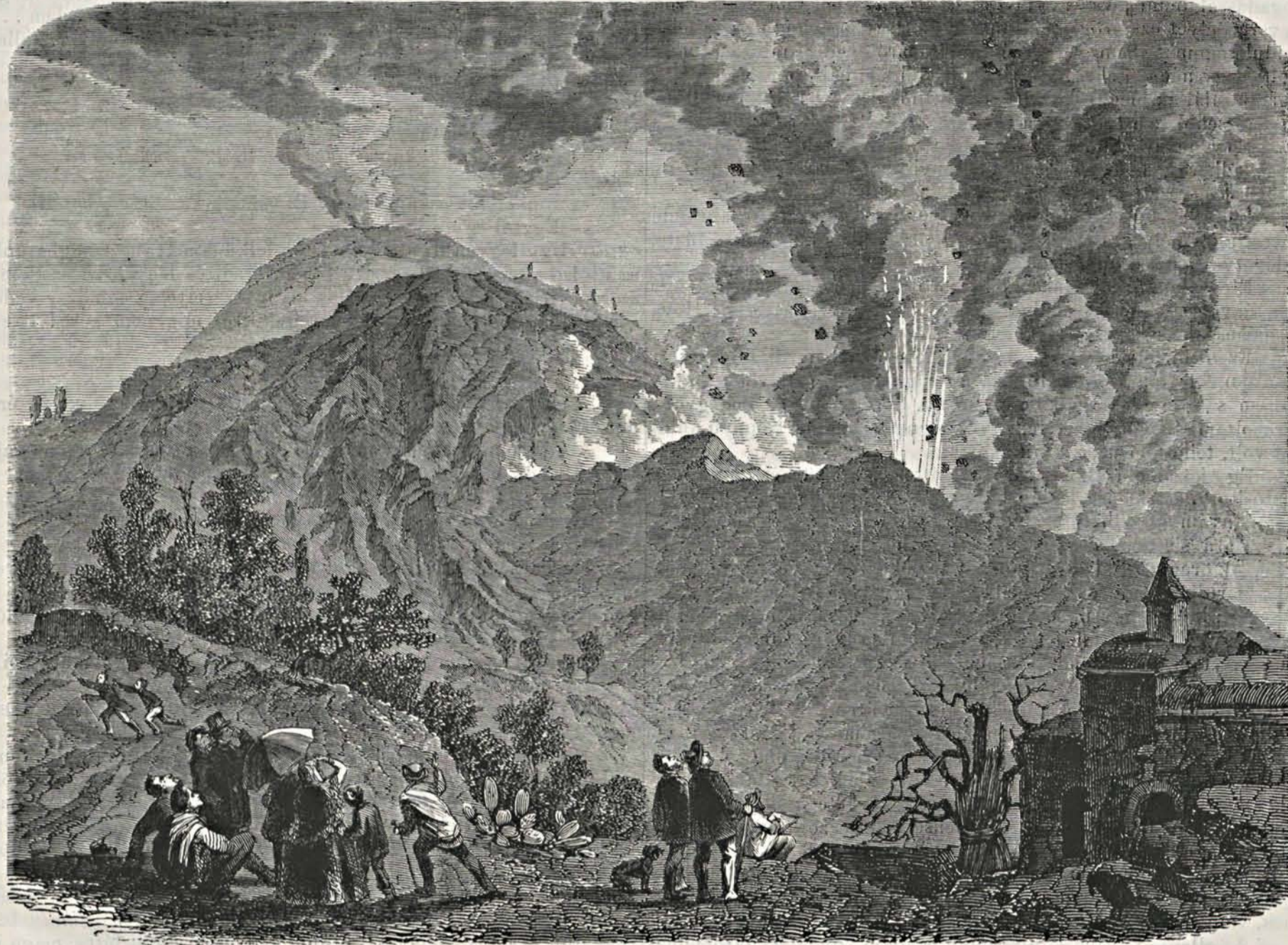
Ragadmány — mondhatni, semmi. Vigasztalásukra szolgált azonban a két vezér váltságdíja, kik kapott sebek dacára még éltek, s mint nehezen sebesült foglyok szállítottak Stambul felé. A magyar nemzet geniusza sirt; az irigysége diadalát ülte.

(Véga következik.)

A Vezuv legújabb kitörése.

Ugy látszik, mintha a Vezuv kitörései bizonyos szabályszerűséggel térnének újra meg újra vissza. Az eddigi tapasztalatok szerint valószínű, hogy a földgyomrában rejlő ama szörnyeteg, természetbúváraink szerint gáz, körülbelül 5—6 évnyi időköz alatt nyeri meg a szükséges feszítő erőt, hogy az utjában eső gátot, a kráter borítékát legyőzhesse. A két utóbbi

tönságára katonák és nemzetőrök lönek felállítva, kik versenyezve teljesítik nehéz, veszélyes szolgálatukat. A hamueső itt már oly erős volt, hogy az ember alig nyithatta ki szemét, miért is sokan esernyőt használtak, míg mások, más módok és eszközök által igyekeztek a hamut legalább fejüktől elhárítani. Az egész egy hatalmas viharhoz hasonlított: a főtölcsérnél rettenetes mennydörgés rázkódtatá meg a léget, s félelmes villámok cikázták keresztülükül a nehéz, sötét füstfelleg, mely a szerencsétlen város fölött kiterjeszkedett, s lassan, nehézkösen hömpölygött tova a tengerből egész hosszában. Mintegy félóránnyira fölmentem a hegyre, három ujonnan támadt tölcsért láték magam előtt, melyek közül kettő éppen működésben volt, s a láva, hamu és kövek folytonos kihányása által egy kis halmot alkottak maguk körül. Balra innen világos füstfelleg szállt fel a főtölcsérből, a Vezuv sajátképeni kupjából. Egy tompa dörgés hangzott le onnan, miközben lábaim alatt a földet remegni éreztem. Mint Torre del Greco-ban, itt is erősen meg volt a föld repedezve, s izzó lávafolyam hömpölygött lassan, de feltartatlanul a buja gyümölcsösök és szőlültetvények felé, mindent menthetle-

A Vezuv legújabb kitörése.

kitörés 1850. és 1855-ben volt, de mindkettőt felülmuta a mult decemberi, ugy erejére, mint pusztító hatására nézve. Egy szemtanu erről a következőket írja:

Decz. 8-án d. u. 3 óraker Portici irányában óriási füstoszlopot lehetett látni, mely vadul gomolyogva legalább is háromszor olyan magasra emelkedett, mint a Vezuv, azután pedig az északi szél által, mely a magasabb légrétegekben uralkodott, dél felé hajtatott. A látvány nagyszerű volt. Míg a füsttömeg árnyékoldala s különösen örvényei hideg kék színben sötétlettek, addig nyugatról a hanyatló nap gyönyörű aranyománczsal lépé el a méltóságos lassúsággal emelkedő füst- és hamuoszlopokat. Azonnal siettem a fenséges látvány közelébe a pusztító tűztorok szomszédságában eső Torre del Greco városba. Mennyire megváltozva lettem ezen, egyébkor oly barátságos kinézésű s jelentékeny korallkereskedése által meggazdagodott várost! Sok szép, birtokosai jólétéről tanuskodó épület, meg volt repedezve, melyek aztán csakhamar össze is dültek: a hamuval borított utcákon mély hasadékokat lehetett látni, melyek egyike mintegy 30 lábnyi széles volt. A lakosság, Pompeji és Heroulanum sorsától rettegve, ezereknint futott részint Nápolyba, részint más, közelebb eső helyekre. A hátrahagyott vagyón biz-

nül elpusztítva, eltemetve. Emberélet eddig tudtamra csak egy esett áldozatul: egy németekből álló társaság vezetőjének fejét egy leeső lávadarab szétzúzta.

Az új tölcsérekből kiömlő láva, lassan Torre del Greco felé hömpölygött, s minden valószínűség szerint ugy látszott, hogy e várost Pompeji sorsára juttatja, midőn egyszerre, mintegy csoda következtében, a várostól nem messze hirtelen megállt. Ez egy későbbi, második kitörés hatásának tulajdonítandó, mely a Vezuv pompejii oldalán történt, s melynek kihányt izzó tömege a munkált földekre nézve minden veszély nélkül, régi lávártegekben hömpölygött tova.

Decz. 9-én a nagy Vezuv is hallatá magát. Egy hatalmas, alól lángszínvörös, s villámoktól gyakran át meg át cikázott füstoszlop emelkedett föl tölcsérből, s magasán a nápolyi öböl felett szétterjeszkedett, míg a láva a nagy tölcsérből aláfolyt. Azonban a kitörés legmagasb fokán már tul volt. 9-én este az új tölcsérek már nem működtek, s a ki a felszálló kengőztől vissza nem rettent, veszély nélkül leszállhatott azokba. A főtölcsér is kitombolta magát, s csak néha-néha bocsátott a magasba egyes füsttömegeket. A kitörések decz. 10-én már végkép megszűntek, de a földrengések a Vezuv

tövében még folyvást tartottak. Számos, már korábban megrepedezett épületek az új lökéseknek ellent nem állhatván, decz. 11-én összeomlottak. Torre del Greco, mely 8. és 9-én mintegy csoda által megmenekedett, most a heves lökések következtében romhalmommá változott. A Resinához nem messze levő „Favorita“ királyi nyári palotának egy része hasonlóképen összeomlott. A vaspályahid annyira megrongáltott, hogy gyökeres kijavítást igényel és mivel a sinek is a föld megrepedezése következtében több helyt szétszakítottak, a közlekedést e vonalon föl kellett függeszteni. Hogy a rendes összeköttetés Castellamareval fentartassék, a királyi marina gőzhajókat rendelt ki, melyeken az utasok díj nélkül szállítottak.

Torre del Greco-ban és közelében a föld mintegy 3 lábnyira fölemelkedett. A főtölcsér kitörése után egészen új alakot nyert. A hegy tetején, hol előbb síkság, e síkságon a nagy tölcsér s ebben ismét az egyik oldalon a sajátképeni nyílás mintegy 15—20 láb átmérőjű volt; most egy óriás, több száz lépésnyi széles, mélység tátong, melynek fenekét a folytonosan felszálló gőzök miatt még nem lehetett látni.

Torre del Greco-ban a templom előtti nagy téren, egy tágas nyílás támadt, melynek fenekén megkeményedett lávártegek s a város régi utcája látható. Piazza Constantinopoli a Madonna addolorata mellett mintegy 20 lábnyit süllyedt. Egy 30 foknyi új melegforrás is lőn eredménye a katasztrófának. — Torre del Greco, a csak nem rég még virágzó város most tökéletes romhalom. A még fennálló csekélyszámu házak lakhatlanok s lassankint ezek is összeomlanak. A városnak mintegy 25 ezernyi lakosságát Castellamare, Nocera, Gragnanore, Annunciata, Portici és Nápoly fogadta falai közé.

Huszt vár és város.

(Marmarosmegyében.)

Hazánk regényesebb részei közé tartozik Marmarosmegye s ennek kebelében. Huszt város vidéke. Huszt mintegy 3400 lakossal bír magyar-ruthen koronaváros, csinosan épült házsorokkal, s azon nevezetességgel, hogy csaknem minden utcáján sebes hegyi patakok folynak keresztül. A várost környező

hegyek s magasabb pontokról a legigézőbb tájképek nyílnak meg a szemnek, különösen midőn az utas Ugocsamegyéből jön, a Hark hegytetőről pompás kilátása tárul fel a gyönyörű Marmarosnak, melyen számos kisebb folyók, s a Tisza kigyózik végig, s hol számos dűledező várrom hirdeti a mult dicsőségét.

Ezen bomladozó romok egyik szebbike a huszt vár, melynek nyugati oldalát, külön rajzban (a város látképe nélkül) a V. U. 1856 évi 7-ik számában bemutattuk, s ugyanott a vár történetének részleteit is eladtuk. Legyen itt elég, röviden megemlíteni, hogy a huszt vár egész hegysorozat között, külön álló kúpalaku hegyen fekszik, egészen elszigetelve. A várba meredek ut vezet, a falak teljesen romban hevernek, s a nyugati oldalon legépebbek. A vár alapja elnyult tojásdad alakú s hajdan két udvara volt, számos lakosztálylyal és épülettel. A vár nyugati részéről lepillantva, a távolban a Tisza csillogó hullámai látszanak, s tul rajta az erdős völtséi és kirvai hegyek.

Egy írásbeli hagyomány szerint e várat még 1090-ben kezdette volna építtetni I. László királyunk, mit utódjai Kálmán s különösen III. Béla erélyesen folytattak, úgy, hogy csak az utób-

binak uralkodása alatt 1190-ben készült el egészen. A tatárjárás alatt az uri családoknak s a földnépének jó menhelyül szolgált. Ezután e vár egészen el lőn felejtve, míg I. Ferdinánd alatt ismét fontosságra emelkedett. A következő időkben e vár általában ugy tekintetett, mint a Lengyelországgal szomszédos, sógazdag Marmaros jövedelmei biztosítására szolgáló erősség.

Néha ugyis használtott mint államfogház. A vár igazgatók kapitány, praefectus, castellanus, inspector vagy commendans czímmel bírtak s hatalmuk igen nagy volt. A vár birtokában 5 talu volt.

A vár utolsó kormányzója 1755—1766-ig Gervay Péter volt, kapitányi ranggal. Meghalt 1766. jan. 30-án. Halála után kevés nappal a vár végpusztulása következett be. Esti 8 óraker iszonyu égháboru támadván, a villám a vár több részébe beütött, a népesség közül többeket agyonhajtott, s a mihez hozzáfért, azt felgyújtotta, úgy hogy a porrá égett várnak csak égfelé meredező, kormos falai maradtak meg. Azóta nem épült fel többé soha s az idő vasfoga, napról napra nagyobb pusztításokat visz rajta véghez.

A magyar alföld egy vidéke.

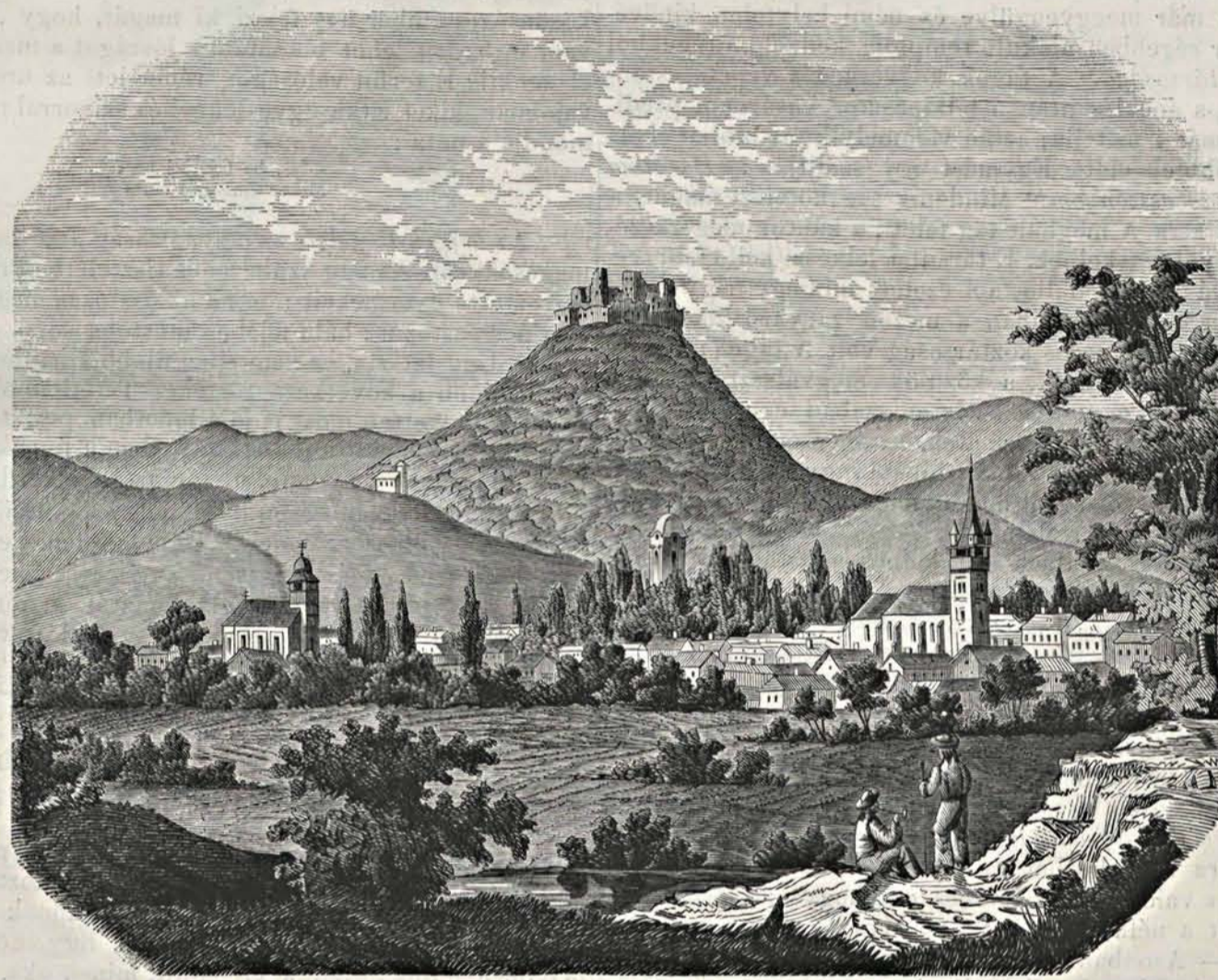
(Éthnographiai vázlat.)

(Véga.)

VI.

Debreczen-és vidékének közérkölségéről akarok szólni. Lássuk elsőben is a vallásosságot. A közisten-tiszteletet, e vidékbeli nép meglehetősen elhanyagolja. A templomok padai vasárnaponkint is, nagy részben üresen maradnak. Hétköznapokban reggel, a piaci vásárra kiindult asszonyok, inkább meglátogatják az istenházát is, még pedig Debreczenben ugy a mint a vásáron koraikak egyet-

mással megtöltötték, melyeket imádkozás közben maguk mellé a földre szoktak leereszteni. Délutánonkint 5—6 istenes öreg látogatja rendszeren a templomot, vagy a kis helységeken éppen senki. Külső munka, (aratás, gyűjtés, tengeritörés sat.) idején a vidéki nép nagy részét, vasárnap is, kinn a mezőn találhatni, mire nézve a jó példát a felsőbb osztálytól kapja, melynek a nép ösztön-szerűleg is utána megy. Hajdan, a debreczeni bíró tanácsnokaival együtt, szép rendben jelent meg a vasárnapi istentiszteleten, sőt a városi magisztratus legtöbbször még a köznap délelőtti bibliamagyarzatokra is eljárt; így beszéltek ezt a vidéken is mindenütt; jelenben, a letűnt 11 évi nyomoruságos idők alatt, a községi előljárókat csak a király születése napján láthattuk együtt a templomban, egyébkor üresen álltak székeik. H. Böszörményben, mint egy öreg földmivelőtől elbeszélni hallám, ezelőtt 30 évvel, senkinek sem jutott eszébe, vasárnapon dolgozni a mezőn; de egy nagy tekintélyű gazdag ur, jónak látta kigyanulni, együgyű munkásait a vasárnap megtartásáért s béreseit munkára rendelte ki. Ilyen példán „világosodtak fel“ a lakosok s vonzattak a vasárnapi mezei munkára. Legtöbb függ a felsőbb rendűek példaadásától! A nép

Huszt vár és város.

magától pipát, kávé, krinoltint épen úgy nem talált ki, mint betiket, nyomtatást és vallásrendszereket nem alkotott. A házi istentisztelet csak kevés háznál van szokásban, azonban, noha az újabb időkben végtelenül alászállott is, de még mindig él; a bibliaolvasás pedig mindinkább terjed, s az utóbbi 3-4 évben *olcsó áron* kapható szent könyvekből roppant sok elkél H.-Böszörményben magában az utolsó 3 év alatt körülbelül 300 biblia vásároltatott újonnan. A házi istentisztelet azonban, olykor olykor nem azon komolysággal megy végbe, mely annak, a valódi értékét megadhatja. Sok gyermek elneveti magát, míg öreg anyja énekel néha pedig az istentiszteletet tevő egyén cselekszik nevetség-s dolgokat, mint a csegei asszony: ki fonásközben a XXXVIII. Zsoltárt „Bodri“ kutyája mellett ekképen zengedezé:

„Haragodnak nagy voltában
(Iszki t-1)
Megindulván
(Czoki te)
Ne fedj meg uram engem
(Ejnye, hogy az isten nyílt tudom ezt a kutyát!)“

Vallásos egyet a nép között tudommal csak Hadházon létezik, noha jelenleg már meggyengülve és némi helytelen kinövéssekkel. Itt t. i. már régebben alakult templom kedvelő öregekből az u. n. „Szentek-társasága.“ A tagok kegyeskedés végett esténként összegyűlnek, s éneklés után a lelkipásztor vasárnapi prédikációjának tartalmát ismételik; aztán valamelyik tag bibliát olvas és magyaráz a többiek előtt. Egymást így szólítják: „Barátom uram!“ és „Barátné asszonyom!“ Mindenki tag kötelezi magát, a templomba való járásra. A meghalt tag felett, a kántor megérkezéseig a szent-asszonyok énekelnek. E társulat lelkészi kellő felügyelet alatt van. — Nánáson is hallottam ezelőtt mintegy négy évvel bizonyos egyetéről, mely akkoriban a mezőn tanyázó *lovászfiúk* közt fennállott. Ez igen jeles kis köztársaság volt. A tagok ugyanis, miután lovaikat megtisztították, a közülük megválasztott főnek előljáróskodása alatt összegyűltek az Isten szabad ege alatt, még pedig kora hajnalban; először énekeltek, aztán szemlélt tartottak egymás lovai felett, s a kiében valami hibát vagy tisztátalanságot találtak, azt elítélték és vesszővel maguk felcsapták. — H.-Böszörményben is szokás, hogy ha valamelyik *háznál halott van*, ott az utcabeli asszonyok összegyűlnek s énekelnek a halott felett, míg el nem álmosodnak, midőn széteszlanak.

A debreczeni nép erkölcsi jellemének, idegen előtt különösen feltűnő szép vonása, az *önbecsület*. Bizonyos méltóságérzet ömlik el a „czivis“ külalakján, mely első pillanatra láttatja a szemlélővel, hogy becsületes gondolkodású s szilárd karakterű emberrel van dolga, ki gonoszra képtelennek tartja önmagát; s a körülmeny ösztönyszerűleg a dicső görög népre vezeti vissza emlékeztünk, melynek gyűlésén egyszer, midőn Themisztoklesz jelenté, hogy neki a *házára nézve felette hasznos* terve volna, a mit azonban nyilvánosságra nem hozhat: a nép, Aristides azon megjegyzésére, hogy a *terv valóban igen hasznos*, csak hogy nem becsületes, visszaveté a tervet a nélkül, hogy tudni kívánta volna azt. (Cic. De Off. III. 11.) — Azonban kár, hogy e szép vonáshoz, bővebb ismerkedés után, némi homály férkezik. Az emberi méltóságot oly mélyen súlyosító *káromkodás* általában, de legkiváltképpen az *ácsok és kőművesek* között, a legnagyobb mértékben elterjedve van; úgy anyira, hogy példát tudunk rá, miszerint egy uri ember, ki elég vallásos is volt, csak azért nem építette fel házának egyik szárnyát, mert félt a mesteremberek eget harsogató szidalmaitól. A *fújtalanság* a hajdani időkhez képest veszélyes elterjedést von, különösen az anyagilag legtehetősebb *hentesasztálynál*. — Itt lehetlen meg nem emlékeznünk a *szabadságos katonákról* is, kik az erkölcsös és törvényeszerű életmód megromlására, mindenütt igen nagy mértékben folytak be. Legnagyobb részök egyházi szertartás és katonai engedély nélkül nő vesz magának, s azzal együtt mint férj és feleség élnek. Példájukat aztán egyebek is sokan követik. Az ily összekeléséknél a *dávidt* épen úgy megülik, mint a törvényes házasság kötésekor; sőt példát tudok egy vidéki városban, hogy akad vállalkozó az öregebbek közül, ki a pap helyett a párokat némi formassággal összejárá (még pedig, a mint mondják, a malomban). A *szállásoló idessen katonaság* is, miután ifjaink mint ujonczok honról távol lenni kényszerülnek, mily befolyással lehet a köz-erkölcsiségre: mindenki elgondolhatja. Ide vonatkozólag igen jellemző a következő adoma. Egy áldott állapotban lévő derecskei

asszony félelnek közt vallja be komaasszonyának hogy attól tart, miszerint születendő csecsemője „még majd *némétül fog megszólalni*.“ „Soh' se féljen kend, biztatja a másik, h sz' látja, az én *Jánoskám is magyarul beszél*.“ A törvénytelen gyermekek száma, a fővárosiakéhoz képest, különben csekély. Mult évben (1859) vezetesen a törvénytelen gyermekek száma Debreczenben körülbelül: 120. Nánáson: 37, H.-Böszörményben az utolsó 3 évről közép számmal: 49. Spártában egy leány megrontását halállal büntették. (Meurt Miscel. Laco. II. 3.) Ez előtt 200 évvel a debreczeni magisztratus is elevenen való eltemettetésre ítélte Csobán Julist paráznságáért. (Debr. Közl. 23. sz.) *Most nincs hatóság, mely legalább csak kérdőre is vonná a kihágókat!*

A *verekedés és lopás* Debreczenben és környékén szünni kezd. Még a pünkösöd-másodnap nagy-erdei verekedés sem oly hatalmas már, mint ezelőtt. A rendszeres tolvajtársulatok, melyek tagjai az u. n. *félkékalmárok*, csapatosan járva vásárról vásárra, szekérrel hordták haza a csebt portékákat s otthon azokkal igen széles kiterjedésű kereskedést űztek, — újabb időben az erélyes bihari csendbiztosnak Barcza D.-nek fáradságtalan örködése következtében majdnem egészen megszűntek s ártalmatlanokká tétettek. A közönséges ember úgy fejezi ki magát, hogy „*mióta Barcza világra van, szabadon lehet bocsátani a jószágot a mezőn, s még se lopja el senki!*“ E férfiu valóságos réme lett az utóbbi években a tolvajoknak, kiket ritka ügyességgel és szigorral tart szem előtt. Róla mondja a nóta:

„Jaj, be fáj, jaj be fáj,
Mikor Barczag muzsikál!“ sat.

Az *öregék tisztelete* az anyagiasság felé hajló korban nagyon megcsökkent. Az agg szüle teljes tiszteletben részesül, ha meg nem osztottatta gyermekeit: de ha az osztozás megtörtént, vagy nincs min megosztolni: hála fejében mostoha sors- és bánásmódban részesül. Úgy látszik, ez nem épen újabb kori dolog nálunk, ide mutat legalább a következő történet Tetélenből. Egy részeges apa és fiu, mindketten most is jó állapotban, pereltek egymással. Utoljára bírakra került a dolog, miközben a fiúnak sikerült apját szerencsésen földhöz nyomni, midőn aztán elkezdte azt hajánál fogva a szobából kifelé húzgatni. Midőn így a küszöbhez értek, felkiált az apa nagy elkeseredéssel: „Te istentelen, ne huzz már tovább, hisz én is csak eddig *huztam az apámat!*“ Lacedémonban a háladatlan fiut hivatalra nem alkalmazták s annak népgyűlésen s templomban megjelennie sem volt szabad, mivel becstelennek tartott az, ki szüleiével rosszul bán.

Szeremlei Samu.

Népszokások Mexikóban.

(László Károly természet utáni rajzai szerint.)

A Vasárnapi Ujság mult évi folyamai, mint arra olvasóink emlékezni fognak, több érdekes levelet hoztak Amerikában élő hazánkfiától, László Károlytól, ki Mexikónak egy még eddig kevésbé ismert részét utazta be. Egy idő óta szorgalmas és értelmes munkatársunk elnémult, minek oka, mint maga írta meg előre, azon széles alapra fektetett mahagoni-fakereskedés, melyre Nemegyei barátjával együtt vállalkozott. E vállalat veszi most igénybe minden idejét, s csak ennek sikerülése után lehet ismét reményünk, hogy László Károly újra imádott hazájára fordítandja figyelmét, s talán itt is fogja, dus tapasztalatokkal hazatérve, élete hátralévő részét, a sok hánykodás után kiérdemelt nyugalomban eltölteni.

Addig is azonban, míg derék hazánkfiának megengedik viszonyai, hogy ránk emlékezzék, illő, hogy mi kedves munkatársunkra, ki szintén becsülettel hordozza a messze világban a magyar nevet, időnkint rá gondoljunk. Ez oknál fogva történik, hogy rajzkészletünk közül bemutatunk ezuttal néhány képet, melyeket László Károly korábbi leveleinek mintegy utómagyarázataul hozzánk beküldött, s melyek, minthogy a helyszínén, természet után, a beküldő által sajátkezűleg készültek a népismeai tanulságon kívül is ránk nézve kétszeres érdekléssel bírhatnak.

Az 1-ső szám alatti kép a Tehuantepeki földszorozon fekvő Minatitlan város vidékéről indián nőt ábrázol, a mint ez a minatitlani piacra élelmiszereket hoz, indián szokás szerint hálószövetű tarisznyában, kisedét batyu tetejére ültetve, s ezt és

magát egy lapu-forma növény levelével a nap forró sugarai ellen védve. A jelen képen a batyu a mellről függ, de különben az indiánok a legnagyobb batyut is (50—70 font) úgy viszik hátukon, hogy az homlokukról függ.

A 2-ik számú kép szintén egy indián nőt ábrázol Minatitlan vidékéről, de már ünnepiesen öltözve.

A 3-ik számú kép mutatja, hogy itt mikép szokás a vizet hordani. Korsójok csaknem golyóalaku, mázatlan, vörös agyag, durva készítmény, 5—8 itczés nagyságu, melyből gyakran kettőt visznek, töltve egymás tetejébe téve.

(1. szám.)

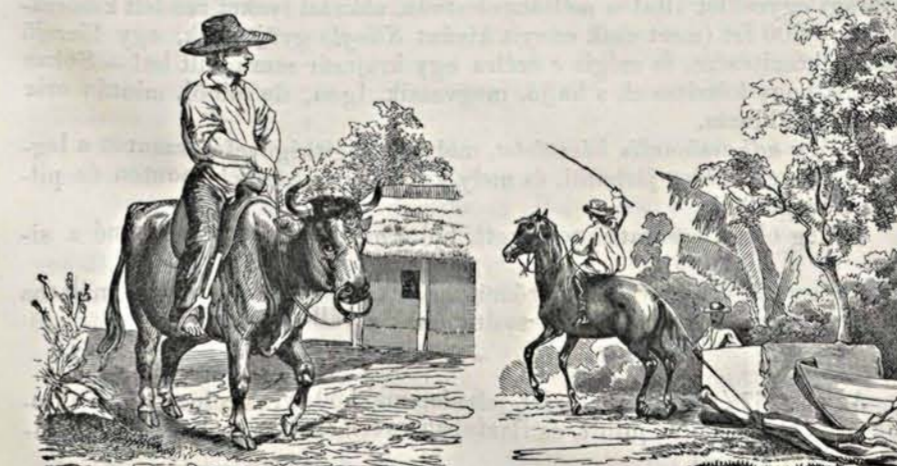
(2. szám.)

(3. szám.)

A 4-ik számú kép azt mutatja, hogy itt még mikép is szokás a gyermekeket hordozni. A nálunk szokásos ölben hordás által, ha a gyermek helyét gyakran nem változtatják, ennek lábai, ha görbe növést nem kapnak is, de gyakran elszibbadnak, s a szenvedő gyermek sir; miközben a dajka, az igaz bajra nem is gondolva s türelmét veszítve, sokszor a gyermekem tölti boszuját. Ha ezt meggondoljuk, akkor az itt lerajzolt mexikói gyermekhordási mód felett, nem fogunk pálczát törni. A fentemlitett bajok ezen mód által elmellőztetnek, a gyermek tagjai szabadok, s azok természetes, ép növése nem gátoltatik. Hogy az indián gyermek ezen hordozási módot szereti, abból is kitetszik, hogy midőn hónaljánál fogva a földről fölemelik, az lábait tüstént szétnyitja, készen a csipőre ülésre, a hol neki azután igen kényelmes helye van, mintha párnán ülne. Gyakran lehet azt is látni, hogy a gyermekeket megfordítva ültetik a csipőre, azaz: arczukal kifelé, de ez nem látszik oly természetesenek és kényelmesnek sem a hordozóra, sem a gyermekre nézve.

(4. szám.)

(5. szám.)

(6. szám.)

Az 5-ik számú kép azt mutatja, mikép használják a mexikóiak az ökröket.

A 6-ik kép végre azt ábrázolja, hogy mikép szoktak a mexikóiak a lovakkal terhet vontatni. Itt rendszeren minden terhet öszvér-és lóháton szoktak szállítani; de ha a teher oly alaku, hogy lóháton vinni nem lehet, p. o. épületnek való fa, vagy tűzre való fa, akkor azt rendszeren a ló farkához kötvé, szokták haza vontatni. Hám ezen a vidéken nincs s az itteni, haladni nem tudó s nem akaró indián nép más nemzetektől el nem fogadja. Különbözik így van ez minden egyében is. Ezen népből nincs ipar, nincs munkavágy, nincs találékony ész. Ez a nép férfikort sohasem élt, hanem a gyermekkorból egyenesen a tehetetlen aggkorba lépett át. Sem előre nem halad, sem hátra nem lép, s ha valamely más élénk nemzet által új vér nem ömlik bele, jobb jövője sohasem lesz, s a népek sorából ki fog veszni, anélkül, hogy valaki érette egy könyvet ejtsen. Be kár, hogy ezen Kánaán ily, életre nem érdemes, tunya, lomha, elkorcsult nép birtokában van!

Még egyszer Kliegl József és gépei.

Még a legközelebbi multban is a külföldi sajtó honunk műveltségi fokáról igen kicsinylőleg szokott nyilatkozni, mit részint a roszkazarat és tudatlanságot, részint honfaink nagy részének „dolce far niente“ féle tétlensége idézett elő. Főuraink egy része előbbi időkben csak külföldön találta magát otthonosnak; társalgásukban is inkább az idegen t. i. a francia, angol, olasz vagy német nyelvet használták, csak szép magyar nyelvünk volt számkivétel finom körükből.

Azonkívül a törvényhozás és törvénykezés, valamint általában a tudományosság nyelve honunkban a latin lévén, ez nem kis nyomást gyakorolt nyelvünk művelődésére és kifejlésére.

Ha tekintetbe vesszük, hogy Magyarország még most is úgy, mint századok előtt, oly országokkal határos, melyekbe a művelődés csak lassankint szivárog át, s majd csaknem kardhegyen vitethetik be, ha tekintetbe vesszük, hogy honunk századokon át volt Európa előharczósa, védbástyája és nyugalmanak, szabadságának, művelődésének vérző fegyveres öre barbár törökök és tatárok ellen, valóban bámulandó, hogy akadályokkal telt rövid nyugideje alatt is annyi haladásnak örvendhetett mind a gazdaság, ipar és kereskedelem, mind pedig az irodalom, művészet és tudományban, míg oda jutott, hogy Európa művelt nemzetei sorában öt illettő helyét bátran és méltán foglalhatja el. Hazánk mindig kevésbé lesz terra incognita a művelt világ előtt.

Hogy mi a legrégebbi időkben sem voltunk hátrább a művelődésben más nemzeteknél, bizonyítja többi között, hogy a könyvnyomdászat feltalálása után, honunkba azonnal behozatott Mátyás király által, és így jóval előbb történt ez, mint némely más, műveltséggel dicsekvő országokban. Hogy már akkor nem terjedhetett el nálunk általánosan a művelődés, a fent elősoroltakon kívül, honunk történetére utaljuk az olvasót.

Daczára ennek mégis nem egy, az emberiségre nézve fontos találmány és fölfedezés vette Magyarországból kiindulási pontját. Mellözve ez alkalommal másokat, csak a *betűszedő és osztó-gépet* kívánjuk itt fölemlíteni, valamint Kliegl József egyéb találmányainak rövid történetét is egyuttal újra emlékeztetbe hozni.

Kliegl József *) tolnamegyei nemes család ivadéka, mely Bonyhádnak fele része birtokosul iratik. **) Született 1795-ben Baján Bácsmegyében. Iskolai bevezése után katonává lett, mely pályáról, mint fiatal tiszt megsebesülvén, lelépett és gazdatiszt lón; majd bácsmegyei esküdt, azután Bécsbe ment nejevel, gyermekeivel együtt, hogy ott a rajz-akademiában képezze magát, mi neki annyira sikerült is, hogy művészetéből táplálta több évig jól felszaporodott családját.

1834-ben fogamzott meg hazánkfiában a *betűszedő és osztó-gép* eszméje, minek kivételét csupán az anyagi szükség gátolta, és csak 1835-ben mint kiképzett festész gróf Zichy József szives meghívása folytán, kit családostul le is festett, nyílt némi alkalmat, Bábón (Nyitra megyében) terveit kezdeményezésére, hol is legelőször egy *számoló-gépet* talált fel.

A gróf ur szives pártfogása következtében sikerült a *betűszedő-gép* tervét tovább kidolgozni és nagy nehezen mintában kiállítani.

1839—40 ben már Pozsonyban talájjuk, hol világosan és kézzelfoghatólag bebizonyította tervének kivihetőségét és hasznosságát, mely által lehetséges lett volna a könyvek vagy más nyomtatványok sajtó alá bocsátása előtt szükségeselt betűk összeszedését, valamint a megkívántató példányok lenyomása után a betűknek a szekrénybe való visszarakását, gépek által eszközölni. Ez volt a *betűszedő- és osztógép* terve.

Ez terv életerevalóságát bizonyítja, hogy a művelt nemzetek sorából ta-

*) Kliegl József életrajzát a „Vasárnapi ujság“ 1857. 5-dik számában közölte. Itt csak a főbb vonásokat érintjük. Sz-6.

**) Fényes E. Geografiai Sztótár. I. 153 l. Sz-6.

lálkoztak utánzóit, mert az európai sajtó azon időben Kliegl betűező eszméje folytán oly nagy zajt ütött, hogy Kliegl tervét azonnal követték Bellanche és Church Londonban, később Young és Delcambre Párisban, kik 60,000 frankot költöttek szedőgépekre, valamint Gaubert Franciaországban, Rosenberget és Stürzenegger Dániában, valamint Tehulík Csehországban is törekedtek Kliegl eredeti eszméje alapján azt létesíteni, de mivel utánzó Kliegl tervét vagy nem jól fogták föl, vagy nem azon alapelven és systemán dolgoztak, csak igen szerény eredményt mutathattak fel.

Kliegl terve szerint nemcsak egyes, de gyakran 3-4 és több betűt lehetett egyszerre venni, mi a szedést annyira gyorsítja, hogy nemcsak versenyben irni alig lehet, de szedő-gépe által leginkább a gyorsírást akarta helyettesíteni és pedig úgy, hogy a mondott szöveket tüstént készen lehet a gyorsajtó alá adni.

Az 1840-ben egybegyűlt ország-rendek Kliegl ügyét némileg fölkarolták, és gróf Desseffy Aurél és Perczel Mór e célra aláírást nyitottak, minek folytán 1800 forint iratott alá, akkor Kliegl a gépek készítéséhez fogott. Gróf Batthyányi Lajosnak, mint ezen segélyző-bizottság elnökének az aláírt összegből 1400 forintnál többet nem sikerült behajtani, mely összeg csak fölügyelet alatt és lassankint adatott ki. De ezen összeg ily nagyszerű terv kivételére igen csekély lévén, a további gyűjtés eredménytelensége pedig mind a segélyző-bizottságot, mind a feltalálót, ki családjának egyedüli kenyérkeresője volt, annyira elkedvetleníték, hogy a munka félbeszakadt.

Később ismét sikerült lelkes honfiak hírlapi felhívásának, ez úgy ismétí gyámoltása, de rendszeren a munkát nem folytathatta, mert bizonytalanul és csak félbeszakasztva gyűlt be az adakozás.

Míg végre dicsoült nádorunk József főherczeg V. Ferdinánd királyunk jóváhagyása mellett 6000 forintot kegyeskedett a nevezett két gép kivételére, a kir. kincstáról kieszközölni. Megemlítjük itt még, hogy több ügybarát, köztök Zsoldos Ignác, Császár Ferencz, Pulszky Ferencz és többek a „Kliegl-könyv” eszméjét pendítették meg, mit létesítettek is 1842-ben, melynek két kötetét Garay János szerkeszté, s melynek tiszta jövedelme Kliegl javára fordítottatik.

Ez összeget terve kivételére maga a feltaláló is elegendőnek vélte, de ily nagyszerű találmány valószínűsége alig bírja emberi ész a felmerülő nehézségek és akadályok sokaságát előre kiszámítani. Azonkívül 1846-ban a drágaság nöttön nőtt, a tehetségesebb bel- és külföldi munkásainak 2-3-szor annyi bért volt kénytelen fizetni, mint kezdetben, ezenfölül igen lassan dolgozhatott, mert neki a fönnírtított összegből havonként csak 200 forint szolgáltatott ki, s ebből kellett még számos családját is táplálni. Ha tekintetbe vesszük, még magánál a gépnél fölmerülő számos akadályokat, bizony nem vádolhatjuk Klieglünket senki, ki a gépek nagyszerűségét és kivételi nehézségeit csak némileg is megbirálni képes.

A fönnbbit mondottak igazságáról eléggé meggyőződhetünk, ki valaha tervet készített építész által, mert az épület kivétele bizonyára még egyszer annyira került, mint tervezve volt; pedig az építész nem először épít.

Vagy vegyük a pesti lánczhidat, melynek költsége két millióra volt tervezve, kivételén pedig háromszor annyit emésztett föl. — Brunel tunelja Londonban kétszer omlott össze, de harmadszor megállt, pedig mindannyiszor egy-egy millióra került. — Fulton után félszázadig nyugodott a gőzerőmű, míg Watt újra fölélesztette, s most napról napra tökéletesbitetik. — És mégis szegény Kliegtől követelték, hogy a megszabott időre elégtelen pénzzel készítse el a szedőgépet.

Miután 1847-ben Kliegl a szedőgéppel annyira haladott, hogy már részletes eredményt is mutathatott föl, és a terv kivételéhez aligha mérülhet föl kétség, ép azon időben volt kénytelen begyakorlott munkáit elbocsátani, kettő kivételével, kik az ügy iránti szeretetből minden dji nélkül felajánlották közreműködésüket, de a pártolás végkép megszakadván, a munkálat is fülhagyni kénytelen volt.

Ezek után mennyi nélkülözés, mennyi sorscsapás érte családjával együtt, itt föllemlíteni fölösleges, ámbár reá nézve még most is édes-késérű lehet a visszaemlékezés, a számtalan csalódásra, fölválta örömmel, mi számos éven át életén mint fonál szövéődött át.

1848-ban barátai vele együtt remélték, hogy nagyszerű terve kivételére most eljött az idő, melyben az országgyűlés, ügyét ujjalag föl fogja karolni, ez okból művét Pozsonyból Pestre, az országgyűlés székelyére hozta.

Ámbár a haza magas és legbefolyásosabb fiaitól minden meg volt ígérve, ennek teljesülését azonban az akkori körülmények hátráltatták, s hiúsultát a nagyjelentőségű történeti események idérték elő.

1849-ben miután mindenektől el volt hagyatva, két fiát és vejét, kik a magyar hadseregben voltak alkalmazva, sietett fölkeresni, de vejét elfogva, egyik fiát besorozva, a másikat Komáromban ostromzár alatt lette.

Kliegl Józsefet utoljára Aradon látták, honnan azon időben nyomtalanul elenyészett.

Szedő- és osztó-gépe ezen idő alatt Pesten, a lövész-utcában P. féle házból volt lerakva, de Kliegl holléte nem tudatván, 1851-ben 90 ft lakbér hátralék fejében a háztulajdonos ügyvéde által lefoglaltatott és elárvereztetni határozatott. — Ezen vandalizmus Barta Károly orvosodort, derék hazánkfia tudomására jutván, az akkori szorult helyzetben először Liehtl urat, pesti polgárt kérte föl e fontos hazai ügy megmentésére, mit ez szívesen el is vállalt.

Azokban körülmények között, meggyőződött, hogy a hazának ily rendkívüli idő- és körülmények között is vannak még számos áldozatkész fia, és így Bohus ur ő nagyságához fordult ezen ügyben, előadván neki a történeteket. — Ennek hallatára ő nagysága a kívánt 90 frtot azonnal kézbesítette Barta

Károly urnak, és a szedő- és osztó-gép átvételére, Kliegl visszajöveteléig, fölhatalmazta.

Midőn azonban ezen összeget az ügyvédnek kézbesíteni akarta, ez először 100, később azonban már 135 frtot követelt. De mikor még ezen összeg felvezetését is Bohus ő nga helybenhagyta, akkor P. ügyvéde kinyilatkozta, hogy ő az árvereztetéstől semmi áron el nem áll.

Ekkor Barta K. ur célja elérése végett az akkori kormányzóhoz, báró Gehringerhez folyamodott, ki az árverést jegyzőkönyvileg le is tiltatta, miről azonban az illető hivatal másolatot adni vonakodott és csak a jegyzőkönyv számát irták ki neki. Ezen jegyzőkönyvi szám előmutatását az ügyvéd nem tartván elégségesnek, más napra az árverés kitűzetett. — Barta ur azonban nem hagyta magát semmi áron elriasztani, s ez ügyben sz. k. Pest városa tanácsához folyamodott. Ez ügyet először tanácsülés ép az árverés napjára esett, de először kérelmével itt is visszautasítottán, és csak miután szóval előadta, hogy „ezen remekművet nem csak a nemzet, de még Ó Fge V. Ferdinánd királyunk, bold. főhg József nádorunk is figyelemre méltónak találták és azt anyagilag előmozdították, valamint magának a feltalálónak is mennyi évi fáradságába s áldozatába és nélkülözésébe került, míg művével ennyire haladhatott, most pedig mint használhatlan vas és rez elárvereztessek, lehetetlen föltenni az ország fővárosának t. tanácsáról, hogy azt megengedné, és hogy e vandalizmus, minden kitelhető hatalmával ne akadályozná!” — hivatkozván ezenfölül a felsőbb helyen is kimondott árverés letiltására, végre sikerült neki sz. k. Pest városa tanácsától kedvező határozatot kieszközölni.

Ez okmányokkal Barta K. ur tüstént az árverés színhelyére sietett, hol már a gépek egyes részeit árverezni kezdték, — de előmutatván a letiltási parancsot, ez azonnal félbeszakadt. *)

Ezen fáradsótt akadályok szerencsés leküzdése után ismét új támadt, t. i. a sok helyet elfoglaló két gép elszállásolása. De ezen gát is, dr. Barta ur közbenjárása folytán, a vakok-intézetének tisztelt igazgatója által hátrítatott el, ki is az intézetben akkor üresen álló két szobát és célre átengedni sziveskedett, hol 7 évnél tovább volt letéve. Végre ezen lak az intézet számára szükségeltetvén, Kliegl szedő- és osztó-gépei 1860-ban a nemzeti Muzumba vitettek.

Elismerés illeti azon derék honfiakat, kik ily önzéstelenül áldoztak és fáradoztak a nagy jövőre számított gép megtartása körül!

Ez idő alatt Kliegl csaknem egészen megtört lélekkel vonult ismeretlen magányba. Letett mindenről, készült az éhenhalásra! De a teremtő erő nem alhatik, pár év múlva ismét új találmányt állt elő, mely szerint azt akarta, hogy a vasutnál két sín helyett — a vasutépítéset roppant nyereségére — csupán egy alkalmaztassék, minek kivihetőségét világosan be is bizonyította. Találmányának leírását érdeklél olvasták ugyan, de nem is tettek érte egyebet.

Kliegl azonban ismét elfeledtetve bár, nagy szegénység és anyagi küzdelmek közt, nem szünt meg a gépészet mezején újra buvárkodni és íme 1857-ben ismét egy rendkívüli fölfedezéssel állt elő, t. i. oly gépet talált föl, mely zongorára alkalmazva, a művész és játszó minden gondolatát, szabatos jegyekben minden hiány nélkül papírra teszi, úgy hogy azt a jegyek szerint tüstént utánjátszani lehet. Nemcsak művészek és szerzők előnyére szolgál ez, hanem minden művészarbátnak és tanulóknak legkönnyebb móddal az önképzésre. A tanító megtudja e gép segítségével, hogy növekedő hányiszor és miképp gyakorlá feladványát, fölfedezi minden egyes hibáit, a gép még az időmérteket (Takt) nem tartott hangjegyeket is hosszabb vonásokkal állítván élénk. Igen nagy előnnyel használhatatik vakok intézetében, a vak művész költeményeit le nem írhatván, — továbbá salonokban, hol nagy művészek játszván, nemcsak az eljátszott darabot, hanem játékuk minőségét is híven visszatűkrözi.

Ezen hangjegyző-gépe lelkes honfiak és leányok adakozásából összegyűlt 1137 ft és 10 db aranyon egy jó zongorával együtt, a magyar nemzeti Muzem számára megszerzetetett, minek történetét a Vasárnapi Ujság azon időben bővebben is közölte.

Fáradhatlan és csüggedhetlen szorgalmának biznysággal még néhány találmányát akarjuk elősorolni, ugymin:

- 1. Egy újabb arató-gép, mely a tett részletes vizsgálat után a magyar gazdasági egyesület által is méltányoltatván, aláírási ivatek rendelt kibocsátani, hogy 600 ft (mert csak ennyit kívánt Kliegl) gyűjtessék, egy löreji gépnél elkészítésére, és mégis e célra egy krajczár sem gyűlt be! — Sokan biztatták, hogy készítse el, s ha jó, megveszik. Igen, de miből, miután már mindenét feláldozta.
- 2. Egy adhaesionalis készüléket, melynek segítségével a vasuton a legmerevebb emelkedésen járhatni, és mely képes lenne bármely ponton és pillanatban megállani.
- 3. Még olyan vasutat is tervezett, hol a mozdony magával vinné a sineket.
- 4. Egy 12—16 löreji gőzerőmű, melyek elkészítettvén, és használatba vétetvén, roppant nyeresémet biztosítanának a vállalkozó részére.

Az agg, 67 éves Kliegl József, jelenleg majd 30 évi fáradozások és áldozások után koldusbotra jutott, és Bazinban gyermekei kegyéből él. — Talá

*) Az „Ujabbkori ismeretek tábán” alkalmasint tévedésből hibásan áll, hogy árvereztetett.

Vasárnapi Ujság 4-ik számához 1862.

lóg mondta B-öthy e tárgyra vonatkozólag az 1740-ki országgyűlésen: hogy nem kell bevárni a találmányok tökéletes kivitelét, hanem magát az eszmét kell jutalmazni.

De Kliegl szedő- és osztó-gépe nem csupán eszme, hanem eredményt is képes felmutatni, és mégis szétrakva, szekrényekbe elzárva, 13 év óta eszi a rozsda a Muzeumban, anélkül, hogy alkotójuk azóta megérintette, vagy csak látta volna is!!

Lehetetlen, hogy hazánk lelkesei ily nagyszerű, a haza és emberiség

javára hasznos és pótolhatlan találmányt könnyelműen az enyészetnek enged- nének át, és reméljük, hogy addig, míg nem késő, Kliegl Józsefet, szedő- és osztó-gépei összeállítására és folytatására hívandják, vagy titkát a haza javára megszerzeni, el nem mulasztandják.

Tisztünk csupán a történetek száraz elmondása lévén, ezen ügyben a felszólalást és kezdeményezést avatottabb és befolyásos tollra bizzuk; melyben, hála a magyarok Istenének! hiányt nem szenvedünk.

Szabó József, nyomdász.

T Á R H Á Z.

Hogyan élünk?

E hét története Kakas Mártontól.

Ki látott mükedvelői előadást? Napjaink egészen hasonlítanak ahhoz, mikor már az előadás napján este öt és fél órák alampásokat kezdik gyujtogatni, s a közönség gyüle- kezik a színház előtt.

A csoportok tanakodnak magukban: bemenjenek-e vagy ne? Érde- mes-e a darab a belépti díjra? Némelyik már befizetett, az szeretné, ha má- sokat is bevonhatna, s magaslatja a játszó személyzetet. A darabról magá- ról nem tudni, „historiai” tárgy-e, vagy pedig „modern”? a francia isko- lából való-e? vagy a németből? vagy az angolból? vagy tán épen eredeti? Azt sem sejtieni, hogy vigjáték lesz-e, vagy tragoedia?

Azonban az előadás jótékony célra van rendezve; meg nem mondatott ugyan, hogy mire? annyit hirdetnek a színlapon, hogy a „legnagyobb szü- kőküzdő” felszólalás; már most ebből találgassa, a kinek tetszik, a pesti nemzeti színházról van-e szó? vagy a helybeli égettekről, vagy a budget- vizsgálat bizottsmányról?

A buzgóbb hívők még is csak belépnek, kezdik kritizálni az elő- függőnyt.

A színpadon azalatt nagy mozgalom van. A színpalakat készítik, hogy az illuszió mentül nagyobb legyen. Fiaiat embereknek öregg, öregeknek fiatalá kell magukat kifesteni: okos embernek jutott bolond szerep, ostobá- nak a böcs. A primadonna és a primo amorozó apprehendálnak egymásra s nem akarnak együtt játszani, a rendező kétségbeesve lőt fut, hogy kibékítse őket, a míg a függőnyt fel kell húzni. A főintrikus egyiknek is sug valamit, másinak is; a mitől azok még jobban duzzognak. A közreműködők lyukat furnak az előfüggőnyön s onnan kandikálnak ki a közönségre: „Lesz e jó bevétel?” — Sok az „ingyentapsos”!

Mikor már a sugónak menni kellene a házába, a darab nincs sehol. A statisteriát odahátul tanítják, hogy mikor kell a darabba közbe kiáltani?

Minden ember fárad és ki van festve. A publicum odalent kezd már türelmetlenkedni és dörömböz. Látni akar már a pénzéért valamit.

A pénztárnok vakarja a fejét; még a bevétel nem fedezi az előadás költségeit. Ráfizet a társaság. Várni kell a kezdéssel, míg a nagyobb ura- ságok megjönnek.

E közben kinn és benn mintha minden ember tüskén ülne. Ez az érzés mostan általános. Csak az az egy a vigasztalásunk, hogy akármilyen lesz is az elő- adandó darab, a részvevők bizonyosan jól tudják a szerepeiket.

Petőfi életrajza ügyében.

A „Szegedi Híradó” jan. 15-i számában „egy irodalombarát” melegen irt felszólítást bocsát közre Petőfi Sándor teljes életrajzának kiadása tár- gyában, melyre kötelességünknek érezzük, néhány szóval válaszolni.

A felszólaló irodalombarát méltán fájlalja, hogy Petőfinek, a nemzet legnépszerűbb költőjének, mindaddig nem akadt életraja. Elismeri, hogy Gyulai Pál hálánkra tette magát érdemessé az eddig legrészletesebb vázlat által, melyet a költő életéből az „Uj Magyar Muzem” 1851. évi I füzeté- ben közölt. „Azonban — ugymond — nekünk Petőfi teljes, egész, kimerítő életrajzára van szükségünk; látni akarjuk lelki szemünk előtt, működését, fejlődését.”

„Még most — folytatja tovább — számos adat van egyeseknél följe- gyezve életéből. De ki biztosít róla, hogy ez adatok gondatlan kezelés, köz- öny, vagy imitt amott talán roszkazart által is nem fognak elenyészni?”

„Még most sokan vannak, kik vele gyakrabban érintkeztvén, életére vonatkozó megbeszülhetlen kincseket őriznek — emlékezetökben. De ki tudja, nem fogja-e az időök rohama e még most élénk emlékeket a fedélés fátolyával beborítani? És nem hordják-e ezek birtokosai is a halandóság magvát keblökben? Ha ezek kihálnak, velök számos adat a sirba száll; mert arra, hogy ez emlékeket fölgyezzék, nem érznek hajlamot magukban.

„Néhány ügybarát részint hírlapokban, részint külön is közölte ugyan Petőfi életére vonatkozó adatait; de hány van ezeken kívül, melyek még titokban lappanganak, vagy hagyomány gyanánt szájról szájra terjesz- tetnek! De épen azért, mert tudjuk, hogy az ily hagyományok ritkán ter-

jednek toldás és egyéni izlés szerinti kiszinezés nélkül: kívánatos, hogy most, midőn még a valót megkülönböztethetjük a képzelem szüleményétől, ez adatok összegyűjtessenek és megőriztessenek.”

Ezek elmondása után a cikkiró tovább megy s alólrít nevének meg- említesével azon egyént is kijelöli, kitől, ő az életrajz megírását, összeállít- tását várja.

Mindezekre rövid válaszem az, hogy nagyra becsülvén az ismeretlen felszólalónak bizalmi szavazatát — a felszólalás tárgyának fontosságát teljes méltányolom s lelkemből pártolom. Petőfi életrajzi adatainak teljes összegyűjtése, s összeállítására nézve nekem régóta, határozott szándékaim vannak, melyek valószínűsége eddig száz meg száz körülmény akadályozá. Hiszen midőn 1859-ben Petőfi halála részleteit kezdtük e lapok utján puha- tolni, ezt sajtóvisszonyaink között, valódi concessionak kellett tekintenünk. Adat-gyűjtéseményem folyvást szaporodik s figyelemmel kísérek minden mozzanatot, mely tárgyamra nézve az irodalom terén fölmerül. A művet egyebíránt egyesült erővel akarnám létrehozni, s elhunyt költőnk volt közelebb barátainak ígérété birom, hogy a vállalathoz, ha idő s körülmé- nyek megérellek, egész erejükkel fognak hozzájárulni, különösen azok, kik azóta az irodalmi téren is nevet szereztek.

Az ügy nevében mondok tehát köszönetet a Szegedi Híradónak a vé- letlen interpellatóért. Reményem, hogy ez is siettetni fogja az eszme meg- érlelését, s a nem könnyű feladat sükerülését mindinkább lehetségessé fogja tenni.

Addig is alkalmat veszek magamnak kijelenteni, hogy Petőfi életére vonatkozó bármely hiteles adatot köszönettel veszek s kérem is mindazokat, kik költőnkkel egykor bármely viszonyban állottak s kirkől nekem tudomá- som nincs, hogy külön felhívással megkérsem, különösen Petőfi iskola- társait, színésztársait stb., hogy a reá vonatkozó élményeket, eseményeket, jellemző tényeket, vagy ha csak száraz életrajzi adatokat is, a menüyre le- het, hiteles forrásokból, adandó alkalmommal a Vasárnapi Ujság szerkesztő- jéhez beküldeni sziveskedjenek.

Pákh Albert.

A magyar Akademia palotájának ügye.

Az akadémiai palota-építés dolga, mint a „P. N.” értesít, legközelebbi időben további előlépéseket tón. Miután az épület belső felosztása és külső architektúrája a körülményekhez képest végleg megállítottak, most már azon részletes tervrajzok vannak munkában, melyek szerint az építés veze- tése, mint halljuk, egyuttal lón szabályozva. Ehhez képest Stüler ur — ki Berlinbe már visszautazott — az építés folyamata alatt, a szükségeshez képest évenként egyszer vagy kétszer meg fogja Pesten a munkákat tekin- teni, s az igazgatósági bizottságnyal és az építés vezető építész urakkal végezni fog a további szükségesekre nézve. Az építés vezetésére két iteni derék építészünk Szkalniczky Antal és Ybl Miklós urak bizattak meg. Szkalniczky urat, ki Berlinben hosszabb ideig folytatta tanulmányait és régiebb ismeretségben áll Stüler urral, az ez utóbbi maga választotta ki e összekötötésben álland. Ybl ur az igazgatósági bizottsmány oldalán, mint technikai segéd fog működni azon különféle ügyleteknél, melyek a vállal- kozók s mesteremberek megszerzése, kiválasztása, s a beépítendő anyagsze- rek minőségére vonatkoznak, és a mindezek körüli felügyelést, s a költ- ségesez feletti ellenőrséget illetik. Mint végül halljuk, folyamatosan vannak az előkészületek, hogy iteni vállalkozókkal az építési munkákra nézve alkudozába lehessen ereszkedni, mi végből ezek nyilatkozatra lesznek fel- szólítandók.

Irodalom és művészet.

+ (Irodalmi újdonságok.) A „Magyar klasszikusok” című vállalatból közelebb ismét négy kötet jelent meg. Ezzel a II-ik évfolyam be van fejezve, s egy uttal a III-ik évfolyamra nyitattik előfizetés, 10 kötetre 5 ftal. A megrendelések Heckenast Gusztáv kiadóhivatalába küldendők. Ugyancsak Heckenastnál közelebből a következő irodalmi újdonságok fognak megje- lenni: b. Eötvös József „A karthausi” című kitűnő regénye, 5-ik kiadásban; ugyanannak „A nővérek” című regénye, 2-ik kiadásban; a „Család élete” regény b. Jósika Juliától; a „Magyar népregék” újabb gyűjteménye Mérenyitől; a „Gyémant-kiadás” két új kötet, Kölcsey versei és Katona

„Bánkban“ jával; s végül Ballagi „Magyar német és német-magyar szó-tára“ tetemesen bővített kiadásban.

+ (A „Fekete Leves“ ügyében.) Miután Bus vitéz, a „Fekete Leves“ szerkesztője a budai várban kitöltötte a fogsági időt, melyre lapjának egyik cikke miatt a cs. katonai hatóságok által ítélt volt, — a „Fekete Leves“ f. évi február hóval ismét folytatja megjelenését, Bus Vitéz vezetése alatt, s jelentékenyen bővített képes tartalommal. Az előfizetési pénzek (havonként 50 krt, két havonként 1 frot számítva) ezentúl is id. Poldini Ede és Noseda Gyula nyomdaturadalmosok kiadó-hivatalába (papnövelde-utca 7. sz. a.) küldendők be. Az eddig beérkezett előfizetők is a februárral kezdődő folyamra jegyeztettek be. — Reméljük, hogy az éles hómoru „Fekete Leves“, mely oly rövid idő alatt „kivívta az egri nevet,“ jövőre az eddigénél is nagyobb pártolásban részesülend.

+ (Színházi hir.) Pauly tenorista és Ormay baritonista a kolozsvári színházról, hirszerint a pesti nemzeti színház operájához már szerződötve volnának.

+ (Magyar operette.) Hire jár, hogy Huber Károly egy magyar operetten dolgozik, melyhez a szöveget Némethy György írta. Ez már, ha jól emlékszünk, a hetediké azon magyar operetteknek, melyekről néhány hó leforgása alatt hallottunk. Még eddig azonban egyet sem láttunk belőlük.

+ (100,000 frankos pályadíj.) A párisi tudományos akadémia újabbban több rendbeli pályakérdést tűzött ki, melyek közt egy 100,000 frankos is fordul elő. E nagyszerű díj annak fog kiadni, a ki a cholera sikeres gyógymodot vagy övszert képes ajánlani, mely legalább oly biztos, mint a beoltás a himlő ellen Valószínű, hogy e kérdés nem egy hamar fog megfejtetni.

+ (Guzman Dénes postakézelt jelenté.) hogy az általa kiadandó „Magyar posta-zsebkönyv“ töle nem függő akadályok miatt csak e hó végén kerülhetvén ki sajtó alól, az ahhoz ígert naptári csatolványt előfizetőinek előlégesen székeltől, mit ha valaki meg nem kapott volna, forduljon eziránt hozzá, díjmentes czime alatt.

+ (Bényey Gábor „költeményei“) gr. Keglevich Béláné szül. Batthyány Ilonának ajánlva, megjelentek. Ha nem esalodunk, ez azon költeményfűzér; melyre egy pár évvel ezelőtt „Fekete osilagok“ czim alatt nyitattott előfizetés.

+ (Laufer és Stolpnál jelentek meg: „Mein Leben und Verken in Ungarn,“ írta Görgey Arthur, megbíráva Kmetty György, egykori magyar tábornok által 40 lapra terjed. — „Das Rechtsverhältnis der serbischen Niederlassungen zum Staate in den Ländern der ungarischen Krone. Von Ladislaus v. Szalay. 171 lap.

+ („A magyar nyelv gyakorlati tanfolyama.“) Kempelen Győző ily című munkájának 4-ik füzeté e napokban jelent meg Szegeden, Burger Zsigmondnál. Ára 60 kr.

+ (Kézai Simon mester magyar krónikája.) Szabó Károly által fordítva Ráth Mórál megjelent. E munka, nemzetünk eredetét, legrégebb multját, a vezérek és királyok alatti történetét előadó krónikáink közt, melyek korunkig eljutottak, a legrégebb s egyetlen, melynek szerkesztése Árpád-házi királyaink korába esik. Kézai Simon a XIII-ik század utolsó felében élt, Kun László király alatt.

Egyház és iskola.

+ (A magyar- és erdélyországi kegyes tanító-rend névkönyve) a f. 1862. évre megjelent. A Purgstaller József tartományi kormányzó alatt álló rend a két testvérházában összesen 27 házzal bir, s 296 tagot számlál. A mult évben 3 tag halt meg. A rendi házak mindenütt gymnasiumokkal vannak kapcsolatban.

+ (A kath. egyházmegyék száma.) Az 1862-re megjelent szentszéki névkönyvből kitűnik, hogy az összes katolikus világ 938 egyházmegyéből áll. 75 püspökség jelenleg üresedésben van.

Ipar, gazdaság, kereskedelem.

+ (Részvénytársulat.) Forovich, csavar-gőzös tulajdonosa N.-Beckereken egy részvénytársulat alakításában fáradozik, mely 15 darab 30,000 forintos részvényre alapítva, egy vontató gőzös és 15 teherszállító hajó megszerzését célozza, hogy Győr és Sziszek felé a gabnavitel könnyítését eszközölje.

+ (A londoni kiállításra Ausztriában) mintegy 2000 kiállító jelentkezett.

+ (Borvizsgálat.) Aradon az aradhegyaljai legtekintélyes borászok e hó 18-án egybegyűltek, hogy az e vidékről a londoni kiállításra küldendő mustarborokat megvizsgálják. A több óráig tartott vizsgálat után mintegy 80 fajta bor lón elfogadva, melyek közt 1811-iki, sőt még 1781-iki termés is van.

+ (Új közsénybányák.) Pécs városa hirszerint saját területén két új közsénybányát nyitott.

+ (Gabnacsnak Kanizsán.) A nagy-kanizsai kaszinó legutóbbi közgyűlésén az elnök indítványt tett, egy, a kereskedelem jelen igényeinek mindenben megfelelő gabnacsnak felállítására iránt. Az indítványt a kaszinó társulat elfogadta s az ügyet magáévé tette. — Midőn e hirt közöljük, eszünkbe jut, hogy néhány hó előtt hire járt, hogy Szegeden is terveznek gabnacsnakot, a miről azonban azóta mitsem hallani. Ugy látszik, hogy legalább mostanában, semmisen lesz a dologból. Pedig ha valahol, bizonyára Szegeden, mint a hazai gabnapiacok egyik legnagyobbikán, elkelve egy jól rendezett gabnacsnak. Videant consules!

Közintézetek, egyletek.

+ (A magyar kir. természettudományi társulat) f. hó 15-én tartotta közgyűlését. Elnök Bugát Pál felolvasott beszédében a természettudományok fontosságát fejtegette, s végül előadta az ez évi 2 köz-, 5 választmányi és 14 szakgyűlés vázlatát. A gyűlés sajnálatlatta vette tudomásul, hogy dr. Szabó József a titkárságról lemondott. A társulat iránti érdemeinek jegyzőkönyvileg való örökítése közgyűlésileg elhatározott. Ezután következtek a választások, következő eredménnyel: Levelező tagokul választottak: Pokorny s Kornhuber Bécsben és Csermák János Prágában. Rendes tagokul választottak: Aujeszky Lipót, dr. Bókay, dr. Böckh, dr. Dékány, Dolánszky Antal, Felletár Emil, Gajzágó Joachim, dr. Gross Fülöp, Hamar Leo, dr. Hasenfeld, Janovitz Frigyes, Jurányi Lajos, Khudy József, Klemens József, dr. Kovács József, dr. Kugel Lipót, dr. s prof. Lippai Gáspár, Lónyay József, dr. Mandelló, Meczey Mór, dr. Neumann Fülöp, Novák Ede, dr. Patrubiányi, Pillér József, Polumbini Vilmos, Polyák Mór, Rhédey Ferencz, dr. Rottenbiller Fülöp, dr. s prof. Rupp N. János, Schwarcz Gyula, Schütz János, dr. Sebes, Springsfeld Radó, Suhajda Alajos, dr. Szabóky Adolf, dr. Szentkirályi Albert, dr. Szentagh Abraham, Székely József, Thán Sándor, Vagner József és Velics Károly. A mai gyűlés a három évben törtenő tisztújítás napja lévén, szavazattöbbséggel következők választottak meg. Első elnök: Bugát Pál, másodélnök: Thán Károly. Első titkár: Tóth Sándor, másodtitkár: dr. Schmidt György. Pénztárnok: Jármy Gusztáv. Könyvtárnok: Balogh Kálmán. Választmányi tagokul pedig, szintén szavazattöbbséggel, következők választottak meg: Fridvally Imre, Jedlik Anyos, Jendrasiak Jenő, Kovács Gyula, Molnár János, Preys Mór, Römer Flóris, Say Mór, Szabó József, Szotoczek József, Weiss Armin.

+ (A nemzeti kaszinó közgyűlése) f. hó 30-án leend.

+ (Magyar népszínház Pesten.) E zím alatt közöl a „Sürgöny“ egy cikkkecskét, mely szerint egy részvénytársulat alakítása forog szóban, melynek célja, a budai népszínház készletben levő pénzalapjának és egyéb transportabilis beruházásának felhasználásával a népszínházat Pestre áttelepíteni. Hogy itt alkalmas helye volna, bizonyítja az is, hogy a budai népszínház közönsége, igen csekély kivétellel, Pestről jár át. Ez ügyben a „Nefeletj“ szerkesztője egy emlékirattal szándékozik föllépni. Ez eszmének rég kellett volna már valószínű, de — a mi jó, soha sem jön későn.

+ (Közgyűlés.) Az alsó-szabócsi Tiszaszabályzó társulat jan. 30-án Debreczenben igazgató választmányi ülést, másnap folytatólag pedig közgyűlést tartand.

+ (Tután „menyasszonyi hozomány-gyarapító egyeslet“) megalakításán fáradoznak. A takarékpénztárnak már egy időben fölmerült eszméje most ismét előtérbe kezd lépni, s remélhető, hogy ezuttal nem siker nélkül.

+ (Az első magyar ált. biztosító társaság részéről) életbiztosító ügy-nökökké kinevezettek: Pick Ignác Győrbe, s Topich Ede Veszprém környékére; Wagner Frigyesztől pedig, ki Vácson működött, a felhatalmazás visszavonattott.

Balesetek, elemi csapások.

+ (Erőszakos halálesetek száma Pesten.) Hiteles kimutatás szerint, Pesten a mult évben összesen 138 ember lett balesetkét áldozata. Ezek közül idegen kéz által halt meg 16, öngyilkosság által 38, véletlen szerencsétlenség következtében 84.

+ (Egy gőzkatlan szétpattanása.) Balassa-Gyarmatról írják, hogy f. hó 11-én egy ottani sörházban egy 50 mázsás gőzkatlan szétpattant, s helyéből kitörve, két falat átszakított s csak 10 ölnyi távolságra, egy szomszéd ház mellett furódott a földre. Ez utjában egy lovat döntött el. Emberélet nem esett áldozatul. A sörház helyisége s egy magas kémény összedőlt. Ez a hír nagyon cifrán hangzik.

+ (Lopás.) Egerből írják, hogy ott közelebb 19,500 ft készpénzt lop-tak el. (Kitől?) Az összeg 2000 db. aranyon felül nagyrészt 1000-es és 100-as bankjegyekben volt egy faszekrényben. A tettes följelentőjének 200 ft; annak pedig, a ki a pénz hollétét, ha csak nagyobb részben is fölfedezi, 1000 ft ajánlatik.

+ (A marhavész) Aradon ujjalag mutatkozik, sőt Bécsben is kiüttött.

Mi ujság?

+ (Benedek társnagytól a császár.) Veronában történt látogatása alkalmával a Lipót-rend nagy keresztjével díszítette föl.

+ (Művészeti és társalgási estélyek.) A magyar írói segélyalap javára még e tél folytán művészeti és társalgási estélyek fognak tartatni, melynek rendezésére gr. Károlyi György, b. Eötvös József és Rosty Pál bizottmányi alakultak. Az első estélyre, mely f. h. 29-én fog megtartatni az „Europa“ teremében, a szálloda bérlője a termet díj nélkül engedte át. A közreműködést szintén szíveségből megígérték: Hollásy L-né, Prielle Kornélia, Huber Ida, Markovics Ilka, Reményi, Füredi, Bignio, Kőszegi stb. Caladli jegyek 8, s egyes személyekre szóló jegyek 3 fterrt kaphatók Rosty Pál lakásán (magyar-utca 11. sz).

+ (Xántus János) holnap tartandja akadémiai székfoglaló felolvasását. Derék hazánkfiának arczépe mult héten jelent meg a Győri közlöny mellékletül. E rajz Xántust északamerikai egyenruhában ábrázolja. Nem sokára más képe is meg fog jelenni, hol Xántus mint magyar ember jelenik meg.

+ (Tóth Kálmán) f. hó 21-én d. e. 10 órakor bocsátott szabadon.

+ (A „Sárospataki Füzetek“) X-ik füzeté megjelent. E füzetben Macaulaynak Verulam Baconról írt jeles cikke befejeztetik.

+ (A muzeumi sétányon kertészeti kiállítási épület) felállítására van tervben. Közelebb tanácskozmány is volt ez ügyben Kubinyi Agoston, muzeumi igazgató elnöke alatt. Az előmunkálatok megtételére bizottmány alakult.

+ (Disponibilis hivatalnokok.) A Magyarországon rendelkezési állapotba helyezett 5000-nyi hivatalnokszeregből a „S. C.“ szerint 2000 ismét Magyarországon, 1000 pedig más tartományokban nyert alkalmazást, A disponibilisek ügye a leközelebbi miniszteri értekezleten fog eldöntetni.

+ (Névmagyarítások.) Legfőbb engedelemmel Scheibl József pesti háztulajdonos „Tarsai“-ra, Klein Henrik pesti szabómester „Kiss“-re, Skinder Imre pesti szürszabómester „Tengeri“-re, Boskovitz Antal bizottmányi hivatalnok „Boesodi“-ra, Grünfeld Márton pesti órász „Mezei“-re, Zvonczek Ignác pesti órász „Csengő“-re, Czelentner Károly pesti gyógyszerész „Delényi“-re, s Schumandl Ferdinánd és Vilmos pesti lakosok „Nádori“-ra változtatták vezetékneveket.

+ (Névmagyarítások.) Miltenberger Alajos. pestvárosi irnok „He-gyess“-re, s Goldstein Ignác pesti lakos „Arany“-ra változtatták vezetékneveket, legfelsőbb engedelemmel.

+ (Jótékonykodás.) Szathmári Mihály, elhunyt bátyja Szathmári József hagyatékából 6000 v. funyi alapítványt adott át Pest város tanácsának, a városi szegények javára.

+ (Jószáglalás.) Csernovics Péter mácsai uradalma, melynek becsértéke 2,465,733 ft 52¹⁰ kr. f. é. júl. 3-án nyilvános árverésen elfog adatni Erre nem minden ember licitálhat.

+ (Vallásos alapítványok.) Debreczen város a kétszáz év után újból most alakult egri ref. anyaszentegyház megalapítására 821 frot küldött. Ugyane célra Szoldos Imre 1100 ft alapítványt tett.

+ (Borászati kakasvadászlat) rendeztek közelebb Guadaluajarában, Mexikóban, 6000, aczélsarkantyukkal ellátott vitéz kakas állt szemközti egymással, e célra emelt amphitheatrumban, s az iszonyu viadal közben hősi-leg elhullott 4897, nehézsébet kapott 903, s többé kevésbé megsérült 139 kakas. Csupán egy vihette el börtépen a tollal és vérral borított küzdteről. Most Guadaluajarában alig látni ott egy-két kakast, pedig előbb nagyon is nagy bővében voltak.

+ (A budai népszínházban) a nemzeti kör. mint halljuk, két, a nemzeti kaszinó pedig 4 páholyt bérelt ki. Hanem azért maradt még elég páholy „rendelkezési állapotban.“

+ (Törvényesítés.) Krasznamegye törvényesítése a bélyegtvörvény hatályba léptével működését megszüntette. Szilágy-Somlyó város előjárásága pedig, törvénykezését a bélyegtvörvény következtében szintén megszüntette ugyan, azonban az adót szedi s a jövedelmi adóbevallásokat kezeli.

+ (Törvényesítés.) A „K. K.“ írja, hogy Kolozsmegyé törvényes de-rékszéke f. hó 18-iki ülésében határozatilag kimondá, hogy biráskodási tisztéke folytatását felfüggeszteni kénytelen, az újabb rendeletek következtében. Egyszersmind felirat határozatott a kir. fölkormányzókéhez.

+ (II. Rákóczy Ferencz sírját Rodostoban) pusztulás veszélye fenyegeti, miután a város most a temetőt, hol a szabadsághős is nyugszik, el-ronatja és beépített; azonban a sírok feladására 4 hónapi határidő van kitűzve. Ennek következtében, mint a „P. N.“-nak Párisból írják, az ottani és az olaszországi magyarok közt aláírások vannak folyamatban, az üdvözült hainainak más helyre s ha tán lehetséges, a hazai földre való áttétele végett.

+ (Közvet és kérelem.) Szatmár város közönsége a budai népszínház ruhatárát hat egész magyar diszöltözettel ajándékozta meg, melyért midőn az igazgató köszönetét nyilvánítaná, egyszersmind fölkeri a közönséget, hogy a népszínház jelen súlyos állapotát tudomásul véve, e nemzeti intézetet virágzó előhaladásában a kedvező időszakig pártfogásban részesíteni sziveskedjék.

+ (Az első magyar általános biztosítótársulat) Kozma Sándort Somogy-megyé, Gosztonyi Józsefet pedig Eger és vidéke részére életbiztosítási ügynekeinek nevezé ki.

+ (Uj tisztikari schematismus.) Az Országos naptár és Nagy Képes naptár schematismusának szerkesztősegei egyesülten „Magyarország tisztikara 1862-ben“ czimű schematismust fognak kiadni. Miért is a megyei és városi hatóságok fölkeretnek névsorozatuk beküldésére. A munka martius 1-ig meg fog jelenni. Előfizetési ára 50 kr.; beküldési határidő febr. 15-ke. A pénzek Osterlamm Károly könyvtárhoz küldendők be.

+ (Elfogott rablók.) Az aradi csendbiztosok a Makó felé vezető uton két rablót fogtak el, a kiknél több száz ft. értékű arany és ezüst ékszer találtak. E rablókot, elfogatásuk előtti estén, a nagylaki ev. lelkesz lakába fogadta, mert uriasan voltak öltözve. Csak most tudta meg, hogy minő mák-virággal volt dolga.

+ (A baj nem jár egyedül.) Egy hegyézi fuvaros, egy szabólegényt vitt be Pécsre. Az utas utközben megéhezvén, hogy ebédjét kifizethesse, a fuvarostól 1 ft 20 krt kért kölcsön, mert ugymond, neki épen most nincsen aprópénze. Pécsre érve, megállnak egy ház előtt, hol a szabólegény állította szerint, nagybátyja lakik. A kocsi csak várja, várja, hogy mikor jön már a szabólegény fizetni, de ez a közben a ház hátulsó kapuján azépen kimene-kült, s a szegény felültetett fuvarosnak mit volt mit tennie, mint hogy elment a városkapitányhoz, baját elpanaszolni; mig azonban ott járt, addig lovailról a szerszámot ellopták. És így — se pénz, se posztó.

+ (Öngyilkossági statisztika.) Franciaországban a mult év folytán 3899 öngyilkosság fordult elő, és pedig 842 nő, s 3057 férfi által követtetett el. A legtöbb öngyilkosság 40—60 éveseknél történik.

+ (A hires concordatum ügye) egy idő óta ismét élénk beszéd tárgya. A „P. LL.“ szerint elhatározott volt, hogy Hübnér báró Rómába küldessék, a concordatum némely módosításainak kieszközölése végett.

+ (A „Gazetta di Frumé“ szerkesztője,) a fiamei cs. törvényszék megkeresése folytán befogatott.

+ (A hóhérok is — államhivatalnokok.) A gráci hóhér Piepberger Klagenfurtba utazott, két katonát kivégezni, s midőn a gyorskocsira, melyen helyet vett, fel akart ülni, az utasok megtudván kilitét, nem eresztették maguk közé. Most már az a kérdés támad, — mond az „O.-D.-P.“ — hogy Piepberger, mint elismert államhivatalnok, beestelennek tekintessék-e vagy nem?

+ (A közelebb elhunyt Albert hgnek Londonban emléket) fognak állítani. Ez ügyben e hó 14-én nagy citygyűlés tartott, s azonnal mintegy 40,000 ft. gyűlt össze, s az aláírás azóta is foly.

+ (Vukalovics Luka,) a hercegovinai fölkelők vezére, néhány év előtt egy bécsi fegyvergyárban dolgozott, mint puskaműves. Ugyanott ő most egy puskát rendelt meg, oly kikötéssel, hogy annak minden darabját egy-egy legény készítése azok közül, kik még az ő öltözkor vele dolgoztak.

+ (Kétfejű gyermek.) Kászon helységben egy nő oly leánygyermeket szült, melynek két feje s két nyaka van. E csodaszülött anyjával együtt meghalt.

+ (Meddig terjed Románia határa?) A bukaresti iskolákban használt földrajzokban az áll, hogy Románia határa — Tisza folyam! Bizony nagy birodalom az a Románia!

+ (Macskazene.) Helsingforsban finn atyánkfiai a censoroknak macskazent rendeztek. Ugy látszik, hogy a fiunek is erősen civilizáltaknak.

— (A Szechenyi emlékszóborra újabb adakozások.) Jan. 1—13. Az aradi kereskedői testület küldeménye 99 ft 50 kr., t. Ghyoz Ignác ur küld. 15 ft., Jankovác város több lakosa küld. 14 ft 30 kr., t. Meszéna János esztergommegei volt m. alisp. ur gyűjtése 55 ft., t. Inkey Ádám ur küld. 5 ft., Mezö-Berényi község küld. 4 ft., t. Kazinczy Gábor ur küld. 10 ft., N. Kun-Madaras községe s ugyanott több aláíró küld. 30 ft 50 kr., t. Falk Miksa ur küld. és gyűjt. 23 ft., t. Kosztka János ur küld. és gyűjt. 13 ft 50 kr., t. Lengyel József pléb. ur gyűjt. A Szántón 28 ft 40 kr., Jász-Kis-Ér város küld. 5 ft., D. Földvár m. város küld. 100 ft., t. Horváth Károly ur gyűjt. M. Szigeten 10 ft., Báránd község s ugyanott több aláíró küld. 22 ft 34 kr., t. Kozma Sándor ur küld. és gyűjt. 1 ft., t. Czérna Antal esküdt ur gyűjt. Ó-Kanizsán 20 ft., szab. kir. Sopron város közpénztára küldem. 100 ft., szab. kir. Kőszeg város küldeménye 8 ft.

— (Halldozás.) Rimaszombatló egy nagy reményű ifjunak haláláról veszünk tudósítást. Jan. 14-én hunyt el ugyanis egy ottani, köztisztvisletben álló férfiú 20 éves fia, Dapsy Vilmos, ki iskolai pályáját kitünő sikerrel épen most végezte be. A részvét a város lakosai között általános volt s a temetésen, daczára a zivatáros időnek, több ezer ember volt jelen. Vajha az idő minélelőbb meghozza a fájdalomában megtört atyának enyhítő gyógyerejét!

A m. Akademia palotája.

A Vasárnapi Ujság szerkesztőségéhez a magyar Akademia számára utjalog beküldett:

LIX. közlés: Holdmező-Vásárhelyről egy elkésett aláírási iven töb-ben, Kiss Gusztáv által, házra és alapítókére összesen 85 ft.

(Az egyes adakozók: Berecz Pál a házra 5, tőkére 5 ft., Varga István a házra 5, tőkére 5 ft., Lengei József a házra 2, tőkére 2 ft., Dancsi Zsuzsanna a házra 3, tőkére 3 ft., Fejérváry Ferencz a házra 5, tőkére 5 ft., Tóth György a házra 1, tőkére 1 ft., Eichinger György a házra 1, tőkére 1 ft., Moocs Károly a házra 50, tőkére 50 kr., Grossmann Ignác a házra 1, tőkére 1 ft., Klein Emánuel a házra 1, tőkére 1 ft., Kiss Gusztáv a házra 10 ft., Komáromi Dániel a házra 2 ft., Futó Mihály a tőkére 2 ft., Magyar Antal a házra 5 ft., Vitéz Lajos a házra 1 ft., Cz. Nagy Fer. a házra 1 ft., Török István a házra 1 ft., Török Péter a házra 1 ft., Draskóczy Lajos a házra 5, tőkére 5 ft., Fejes István a tőkére 2 ft., Soos János a házra 1 ft. Összesen a házra 51 ft. 50 kr., a tőkéhez 33 ft. 50 kr. A két összeg együtt 85 ft.)

Az eddigi I.—LVIII. közlésekkel együtt a V. U. szerkesztőségénél az Akademia számára begyűlt összesen: 11,744 ft. 21 kr., 1 régi római arany, 1 huszfrankos arany, 112 db. cs. arany, 21 kétpftos tallér, 1 orosz tallér, 4 ujftos, 146 huszas, 18 negyedftos, 1 db. 100 pftos és 10 db. 20 pftos nemzeti államkölcsön-kötelezvény.

Nemzeti színházi napló.

Péntek, jan. 17. Előszór: „A didergő.“ Vigjáték 3 felv. Irta Debertay. Ágoston. Fordította Huszár Imre. Az új darab, mely egy-két erőtetett kifejezés kivételével elég sikerülten van nyelvünkre áttéve, a legtöbb francia vigjáték hibáival és előnyeivel bir. Mig t. i. szerkezete a kritikát ki nem elgátheti, addig a szellemund párbeszédek és egyes sikerült jelenetek a darabnak kölcsönöznek annny érdekességét, hogy előadásá a közönséget, néhányszor jól mulattassa. És ez elég siker akkor, midőn egész éven át alig kerül színe egy-két oly vigjáték, melyről több jól lehetne mondani. Az előadást nem mondhatjuk egészen sikerültnek. Prielle Kornélia, Felekiné, Feleki és Egressy játéka kifogástalan volt; de korántsem mondhatjuk ezt Szathmárné „hercegnő“ jéről. Lendvai is kissé finomabbul játszhatott volna. Közönség szép számmal.

Szombat, jan. 18. „Dinorah.“ Meyerbeer operája 3 felv. Szokott jó előadás. Bignio koszorút is kapott.

Vasárnap, jan. 19. „A pesti nőegylet álarczos bálja.“ Csak olyan volt, mint rendszeren más években szokott lenni, t. i. volt közönség, de nagy, s azért táncolni nem lehetett, álarczos is volt elég, s dícséretökre legyen mondvá, hogy a mennyire kitélt tőlök jól is mulattatták — magukat. Legtöbb figyelmet ébresztett egy majomálarczos, ki igen ügyesen viselte magát. Hogy a jelen álarczos bál annál inkább hasonlítson a mult évekhez, a zártszékre alkalmazott deszkatalaj is leszakadt nagy terhe alatt. Baj nem történt.

Hétfő, jan. 20. „Az utolsó levél.“ Vigjáték 3 felv. E szellemes, meglepetésekben gazdag vigjáték ma is mindvégig jó kedvben tartá az igen szép számú közönséget. Az előadásban legjobban kitűnt Prielle Kornélia és Szigeti.

Kedd, jan. 21. „Hunyadi László.“ Eredeti opera 4 felv. Erkel Fer.-től. Szerda, jan. 22. Másodszor: „A didergő.“ Vigjáték 3 felv.

Csütörtök, jan. 23. Institoris Kálmán fölépteül, ujonnan betanulva: „Don Pasquale.“ Opera.

Budai népszínház.

Jan. 17. Nyolczadik díjmentes előadásul: „Mátyás király halála.“ Szigligeti „Mátyás fia“ drámájának 1. és 2-ik felvonása. Továbbá: népjelenet a „Zsigmond király álma.“ című népszínműből és fegyvertánc. Záradékol: „Arpád ébredése.“ Allegoria változatokkal Molnártól. A színlap jelenti, hogy jövőre a népelőadások alkalmával csupán a földszinti állóhely és karzat lesz díjmentes. Ez intézkedést annál inkább helyeseljük, mert a népszínház kedvezőtlen anyagi helyzete kívánatos teszi a bevételek szaporodását. Egyébkint is, a zártszék közönsége, úgy is szűk, nincs rászorulva a díjmentes előadásokra. — Az előadás ma nem volt oly kerekded, mint rendszeren. „Mátyást“ Molnár igen sikerülten adta, különösen kitűnő volt a halálzási jelenetben.

Jan. 18. Alajosné jutalmára: „A falusi lakodalom.“ Eredeti népszínmű 3 felv. A szorgalmas és tehetséges jutalmazott, sok taps- és kihívásban részesült. Hiszen szép, szép az a dícsőség, de úgy volna jó, ha a konyhára is hozna valamit. E megjegyzést azért tesszük: mert nem nagy fáradságunkba került volna, az egész közönséget fejünkint megolvasni.

Jan. 19. „Pelekesi nótárius.“ Bohózat 4 felv. Mindig teremt közönséget, s mindig jól mulattat.

Jan. 20. Először: „Színházi bohóság.“ Énekes bohózat 3 felv. Morlaender után magyaritá Zádor. E darab a német színpadokon „Theatralischer Unsinn“ cím alatt szerepel, s a német közönség előtt igen jó hírben áll. Ily darabok magyarítása nem igen szokott sikerülni, mert sok jó élés, a mi az eredetiben megteszi hatását, lefordítva egészen tönkre jut, vagy egyébkint is, a magyar ember más izléssel bírván, nem élvezheti azt. Ez az oka, hogy az új darab csak féliskert aratott. A mai előadás, melyben Zádor tünt ki leginkább, Sziklavölgyi karmester javára történt, igen szép számú közönség előtt.

Jan. 21. „Szép Mara.“ Eredeti népszínmű 3 felv. Kempelen Győzötől.

Jan. 22. „István, első magyar király.“ Tragoedia 5 felv. Dobsa Lajostól.

Jan. 23. „Szökött Katona.“ Népszínmű 3 felv.

Szerkesztői mondanivaló.

5848. **Simontornya.** A Gy. A 43. számot azért nem küldhetjük, mert az végképen elfogyott.

5849. **K. Palótya.** B. F. Az artézi kutiránt mielőbb értekezni fogunk egy ügyes kut-mesterrel. Az eredményt tudatjuk.

5850. **Két új hivatalnok lemondatása nejeik által.** Nem lehet.

5851. **A holtaktól is adozunk.** Ez is — nem lehet.

5852. **Gyöng.** K. F. Tárgyhalmaz miatt késik.

5853. **Arad.** Fényes Károly urnak. Még mindig adócsak vagyunk köszönetünkkel a lábában érkezett felséges cikkekért. Fogadjon ön a szerkesztői személyzet őszhangzó hálaszavazatát s a ritka épségben megörzött cikkek élvezhetőségéről örömmel kiadott ezen bizonyítványát. Most csak az alkalmat keressük a viszonzásra.

5854. **A sebhely.** Sajnálattal tudatjuk, hogy ily versek mai időben csak magánhasználatra valók.

5855. **Debreczen.** Sz. F. Biz azt tévedésből H. M. V.-re küldték. De már utbagazítottuk. A „válasz“-t szeretnők azon lapban olvasni, mely ellen intézve van; oda tartozó magán- és belügy.

5856. **London éjjel.** Sokszor és sokféleképen volt már elmondva. Kissé szabatosabb nyelven is szeretünk volna olvasni a különben érdekes vázlatot. Elmegy a kedvünk oly mű olvasásától, melynek szerzője a „ban“ és „ba“ közti különbséget tekintetbe nem veszi s az ik-és igékkel sem törődik. Több gondot kérünk.

5857. **Rimaszombat.** Sz. M. Ne kinezünk most azt az igazgatót, akinek ugyanis ezer baja van az adóslévéllel. Az volna tanácsunk, várjon ön kedvezőbb időszakra.

5858. **Kolozsvár.** B. K. A londoni kiállításra küldött cikkekét figyelemmel kísérendjük. A hirdetésekre néve sziveskedjék ön magát kiadóhivatalunkkal érintkezésbe tenni, mely a jutányos feltételek megalapítására szivesen hajlandó.

5859. **Kis-Tótfalu.** B. G. Elküldték a megnevezett lapnak.

5860. **Siralomvölgy stb.** Nem használható rimpangetések.

5861. **K.-Sz.-Miklós.** Sz. K. Tudunkon kívül történt. Visszaadítottuk a „status quo ante“-t.

5862. **A tél és én.** Kérjük a „serény tanulmányozás által sikerültebb darabokat.“

5863. **Választ.** B. J. A falusi iskola növendékének műve tehetséget tanúsít, de még ez csak hadd maradjon nyomtatlanul.

5864. **Két árva legény.** Ezen felirattal: „Szent Hazánk oltárára fűi szeretettel.“

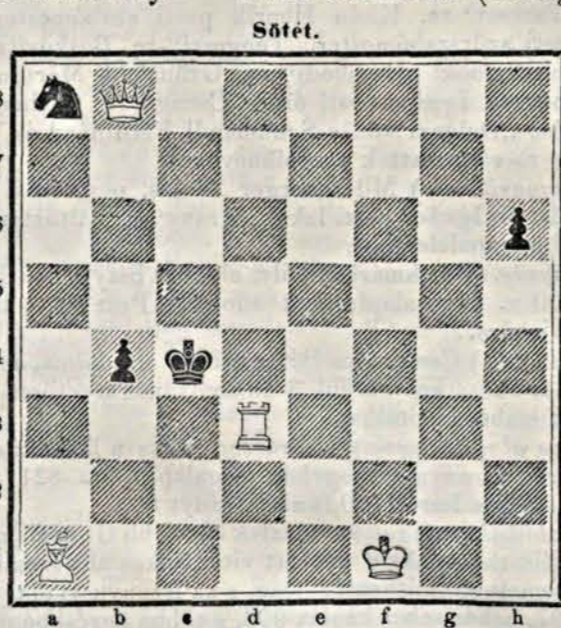
Ez is csak hadd maradjon ott egy darabig, — az sem lesz baj, ha az oltár tüzétől lángba borul is.

5865. **Bécs.** D. I. Vettük az „ágyu“-t s átadtuk a rajzolónak. Többszöri viszontlátásig.

5866. **Sárospatak.** Dr. S. A küldemény sértetlenül megérkezett — szives köszönetünk érte.

SAKKJÁTEK.

109-ik sz. feladvány. — Gold Samutól (Kövágó-Örsön).

Világos.

Világos indul, s 3-ik lépésre matot mond.

A 104-ik számú feladvány megfejtése.

(Engel Imrétől Pesten.) — (H 1-en Sötét Vezérel).

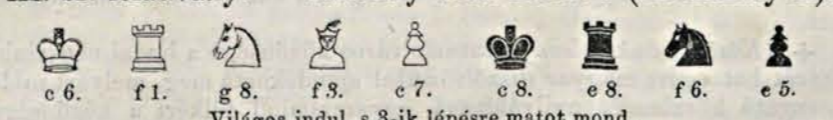
Világos. 1) B e 2 - e 6
2) V f 1 - e 4 +
3) B b 7 - b 4 +

Sötét. f 7 - e 6 : A)
K d 5 - c 4 : a)

Világos. A) 1) B g 1 - f 1 :
2) B b 7 - b 4 + c 7 - e 6
3) F a 8 - e 6 : +

Helyesen fejtették meg. Veszprémben: Fülöp József. — Nagyváradon: báró Meszina István. — Pesten: Cselkó György. — Alad-Dabason: Metelka Béla. — Szombathelyen: Kuppai. — Berhidán: K. y. — Kövágó-Örsön: Gold Samu. — B.-Ujvároson: Kovács Lajos. — Kis-Tapolcsányon: Büttner Géza. — Péntén: Kovács Zsigmond. — Parabutyban: Rothfeld József. — Buzsákon: N. N. — Kis-Szálláson: Puszták fia. — Tassa-Lükön: Szenger Ede. — Sarkadon: Nagy Lajos. — Gy.-Fehérváradt: Horváth L. — Dabas: M. B. A 106 nem. — P.-ó: K. A beküldött 3 feladvány közül a középső igen könnyű, az első és harmadik többféleképen fejthető meg. — Sz. y: Sz. A 2 és 5 sz. f. használható, a többi hibás. — K. T. B. Később jobbakat remélünk. — B.-Ujvároson: K. Jövő alkalommal megfejtését is kérjük.

XI. sz. feladvány. — Szalay Sándortól (Sz.-Mihályon).

Világos indul, s 3-ik lépésre matot mond.

HETINAPTÁR.

Hó- és hetinap	Katholik. és Protest. naptár	Gör.-oros naptár	◉ Nap-kelet nyug.	Izraelit. naptár	☾ Hold-kelet nyug			
Január—Február	Jan. (ó)	6. p. 6. p.	Tebet	6. p. 6. p.				
26 Vasár.	E3Ep.Palk	E3V.ut	14 G.Sabbas	7.86	4.50	25 Paula	4.28	12.47
27 Hétfő	Arany.sz.Ján	Ar. Ján.	15 Pal fordul	7.85	4.52	26 A. Ján.	5.27	1.54
28 Kedd	NagyKároly	Örömké	16 Péter sz.	7.84	4.53	27 Örömké	6.16	2.8
29 Szerda	Szalezi.Fez.	Val. Ad.	17 Antal ap.	7.83	4.55	28 Valér	6.53	3.25
30 Csütört.	Mártonka	Szerelm.	18 Athanas	7.82	4.56	29 Szerel	7.23	4.42
31 Péntek	Nolok. Pét.	Virg. Gil	19 Makár ap.	7.81	4.58	30 R. Cho.	7.48	5.56
1 Szomb.	Ign. Brigitta	Világka	20 Jan. Euth.	7.79	5.01	1 Ad. 22	8.10	8.6

Holdnegyed: ● Ujhold 30-án, 4 óra 6 percz reggel.

TARTALOM.

Rónay Jácint (képpel). — Hugom az oltárnál. *Dalmady Győző.* — Szolnok védelme. (Folytatás.) *P. Szathmáry Károly.* — A Vezuv legújabb kitérése (képpel). — Huszt vár és város (képpel). — A magyar alföld egyik vidéke. (Vége.) *Szeremeli Samu.* — Népszokások Mexikóban (képpel). — Mégegyszer Kliegl József és gépei. *Szabó József.* — Tárház: Hogyan élünk? *Kakas Márton.* — Potófi életrajza ügyében. *Pákh Albert.* — A magyar Akadémia palotájának ügye. — Irodalom és művészet. — Egyház és iskola. — Ipar, gazdaság, kereskedelem. — Közintézetek, egyletek. — Balesetek, elemi csapások. — Mi újság? — A m. Akadémia palotája. — Nemzeti színházi napló. — Budai népszínház. — Szerkesztői mondanivaló. — Sakkjáték. — Heti naptár.

Felelős szerkesztő **Pákh Albert**: (lak. magyar-utca 1. sz.)

5-ik szám.

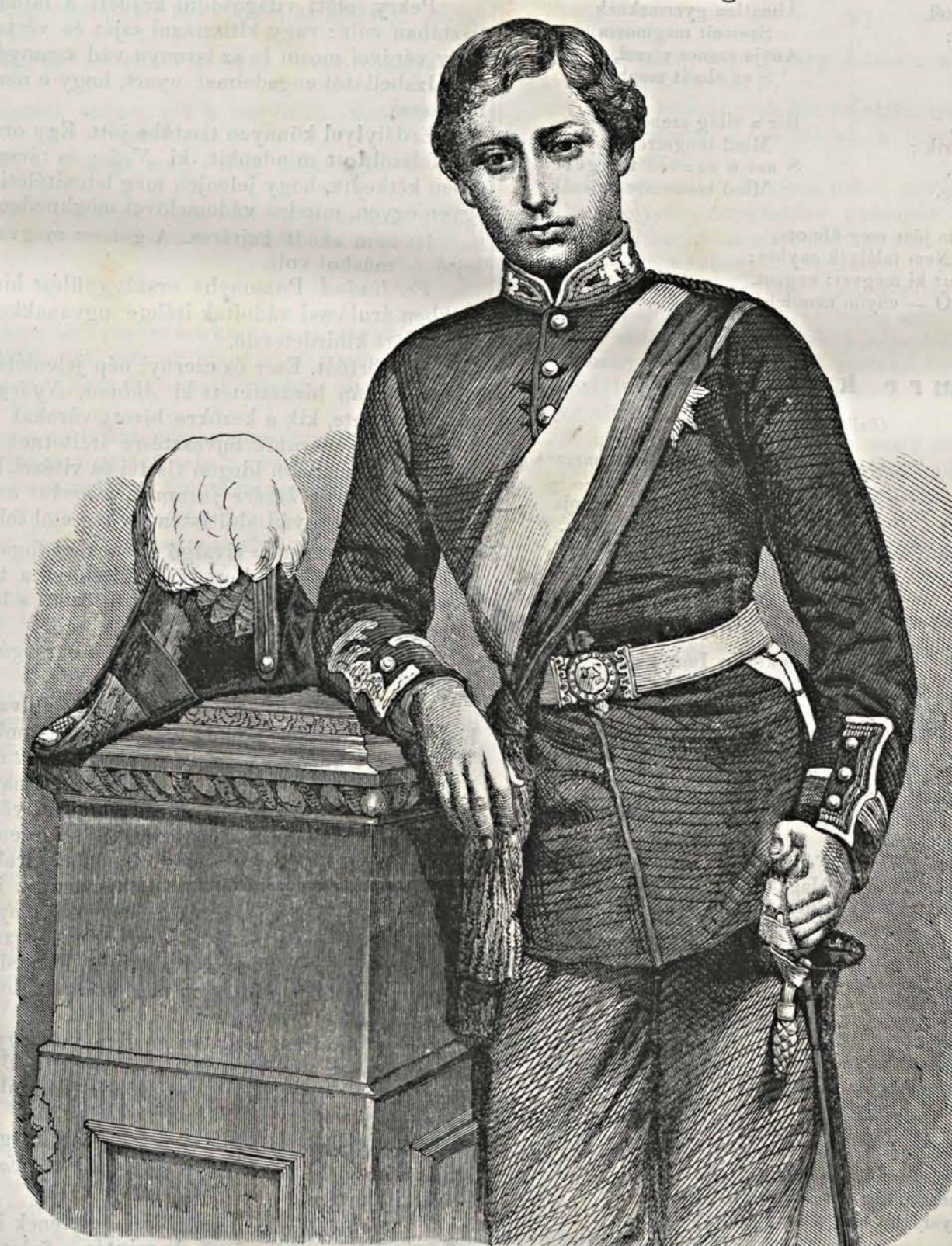
Kilenczedik évi folyam.

Albert Eduárd, Walesi herceg.

Albert herceg, az angol királyné férjének váratlan halála könnyen trónváltozást vonhat maga után. E baleset Viktoria királynét oly időben érte, midőn szíve egy másik sebtől, anyja elvesztése miatt, még folyvást sajtott. Ha e csapások alatt megtörve, koronáját le találja tenni, a mi nem épen valószínűtlen, akkor a Walesi-herceg leend utóda a trónon.

Albert Eduárd, koronaörökös, született 1841. november 9-én, tehát jelenleg 21-dik évében van. Neveltetése a lehető legkitünőbb volt. Habár régebben szokásban volt is Angolországban, a királyi gyermekeket a véletlenre és saját szeszélyeikre bízni, ez eset Albert Eduárd herceggel teljességgel nem történt, ő legszigorubb fegyelem alatt növekedett föl. — Atyja, ki e tekintetben ritka tapintattal s képzettséggel bírt, maga választott számára oktatókat, s a tanítás és nevelés fölött személyesen, nagy gonddal örködött. Anyja, a királyné is naponkint több órát

ALBERT EDUÁRD, WALESI HERCEG.

töltött a gyermek szobában. A herceg magas szülői részéről oly bánásmódban részesítettet, mint bármely polgári család gyermeke. Még élénk emlékezetünkben van azon, a lapok által akkoriban köztudomásra juttatott tény, hogy Viktoria királynő 1851-ben, a vilákiállítás megnyitására a kis herceget illetlen magaviseletéért a kristálypalotában nyilvánosan megfenyítette. Minél inkább fejlődött, annál jobban kitűnt, hogy a nevelésére fordított gondok és fárada lalmak nem fognak kárba veszni, hanem egykor gazdag gyümölcsöt hozandnak.

1857-ben tette a herceg első utját a szárazon, meglátogatván Belgiomot, Sveicziót és Németországot, mely utóbbiban figyelmét leginkább a porosz rajnai erősségek vonták magukra. Beavatása csak a mult évben történt, a midőn ezredesi ranggal a hadseregbe is belépett. Ez időben az irföldet személyesen tanulta ismerni, 1859-ben hosszabb ideig Edinburgban

ca 1892.